

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Prozodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského
(hesla 598-695)

A Prosodic Analysis of the Learning Dictionary of Modern Chinese
(Headwords 598-695)

OLOMOUC 2019 Dominik Dočkal

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Tereza Slaměnková, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Prozodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 598-695)* vypracoval samostatně a uvedl veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne.....

.....
Dominik Dočkal

Anotace

Ve své bakalářské práci se zabývám prozodickou analýzou textu, kdy se zaměřuji na celkem 814 vět obsažených v heslech 598-695 druhého dílu *Učebního slovníku jazyka čínského*, za jehož autorstvím stojí profesor Oldřich Švarný. Tento korpus nejprve převedu do elektronické podoby a následně provedu analýzu jeho lineárního členění, tedy zjistím počet kól, segmentů a slabik. V další fázi se budu věnovat rytmickému členění segmentů na základě určení prominence jednotlivých slabik a vymezení sledů (descendentní, ascendentní, akronymický) v každém segmentu. Tento krok mi poté umožní zanalyzovat rytmickou strukturu všech kól. Na závěr hodlám porovnat výsledky své analýzy s výsledky analýz Oldřicha Švarného a Terezy Slaměňkové.

Počet znaků: 103 664

Počet slov: 15 351

Počet stran: 62

Počet zdrojů a literatury: 20

Klíčová slova: prozodická transkripce, lineární členění, rytmické členění, segment, kólon, slabika, prominence, iktus, Oldřich Švarný, Učební slovník jazyka čínského II, sled

Rád bych tímto poděkoval své vedoucí práce Mgr. Tereze Slaměňkové, PhD.
za odborné vedení, cenné rady, trpělivost a za vstřícný a profesionální přístup

Obsah

Seznam tabulek a grafů.....	7
Seznam zkratk.....	8
Ediční poznámka.....	9
1 Úvod.....	10
2 Teoretická část.....	11
2.1 Prozodická charakteristika čínštiny.....	11
2.2 Prozodická transkripce Oldřicha Švarného.....	12
2.3 Publikace Oldřicha Švarného.....	12
2.4 Učební slovník jazyka čínského.....	14
2.5 Současný výzkum prozodie čínštiny v zahraničí a tuzemsku.....	17
2.6 Prozodický systém O. Švarného.....	19
2.6.1 Lineární členění.....	19
2.6.2 Přízvuchnost a prominence slabik.....	20
2.6.3 Rytmičké členění.....	20
2.7 Metodologie.....	21
3 Praktická část.....	24
3.1 Lineární členění.....	24
3.1.1 Porovnání analyzovaných vět.....	24
3.1.2 Lineární členění kól.....	24
3.1.3 Lineární členění segmentů.....	25
3.1.4 Prominence slabik.....	27
3.2 Rytmičké členění segmentů.....	29
3.2.1 Jednoslabičné segmenty.....	29
3.2.2 Dvouslabičné segmenty.....	30
3.2.2 Trojslabičné segmenty.....	31
3.2.3 Čtyřslabičné segmenty.....	32
3.2.4 Pětislabičné segmenty.....	37
3.2.6 Sedmi- a víceslabičné segmenty.....	43
3.2.7 Shrnutí rytmičkého členění segmentů.....	45
3.3 Rytmičké členění kól.....	45
3.3.1 Kategorie A – jednosledová kóla.....	46
3.3.2 Kategorie B – vícesledová kóla bez sousedství arží.....	47

3.3.3	Kategorie C – Vícesledová kóla s bezprostředním sousedství arzí.....	49
3.3.5	Shrnutí rytmického členění kól.....	54
4	Závěr	55
	Resumé.....	57
	Seznam zdrojů.....	58
	Seznam příloh	60
	Přílohy na CD	60
	Přílohy dokumentu.....	60
	Příloha č. 1 – Protokol analýzy	61

Seznam tabulek a grafů

Grafy

Graf 1: Prominence slabik	27
---------------------------------	----

Tabulky

Tabulka 1: Lineární členění kól	25
Tabulka 2: Lineární členění segmentů	26
Tabulka 3: Prominence slabik jednoslabičných segmentů	29
Tabulka 4: Pozice slabik v jednoslabičných segmentech	29
Tabulka 5: Rytmické členění dvouslabičných segmentů	30
Tabulka 6: Ikty ve trojslabičných segmentech	31
Tabulka 7: Rytmické členění trojslabičných segmentů	31
Tabulka 8: Ikty ve čtyřslabičných segmentech	32
Tabulka 9: Rytmické členění čtyřslabičných jednoiktových segmentů	34
Tabulka 10: Rytmické členění čtyřslabičných dvouiktových segmentů	36
Tabulka 11: Ikty v pětislabičných segmentech	37
Tabulka 12: Rytmické členění pětislabičných jednoiktových segmentů	37
Tabulka 13: Rytmické členění pětislabičných dvouiktových segmentů	38
Tabulka 14: Rytmické členění pětislabičných trojiktových segmentů	39
Tabulka 15: Ikty šestislabičných segmentů	39
Tabulka 16: Rytmické členění šestislabičných segmentů	40
Tabulka 17: Rytmické členění šestislabičných trojiktových segmentů	42
Tabulka 18: Ikty v sedmi- a víceslabičných segmentech	43
Tabulka 19: Rytmické členění sedmi- a víceslabičných segmentů	44
Tabulka 20: Celkové rytmičké členění segmentů	45
Tabulka 21: Rytmičké členění kól	46
Tabulka 22: Rytmičké členění jednosledových kól	47
Tabulka 23: Rytmičké členění vícesledových kól bez sousedství arzí	47
Tabulka 24: Rytmičké členění vícesledových kól s bezprostředním sousedstvím arzí ..	50
Tabulka 25: Rytmičké členění vícesledových kól se at. slabikou bránící sousedství arzí	52
Tabulka 26: Shrnutí rytmičké členění kól	54

Seznam zkratek

M-ToBI Mandarin Tones and Break Indices

UP Univerzita Palackého

Zkratky jevů vyskytujících se v práci jsou uvedeny v příslušných kapitolách.

Ediční poznámka

Ve své práci používám k přepisu čínských znaků do latinky abecedu pīnyīn včetně tónových značek, pro její zápis využívám font Courier New. Samotné čínské znaky ve zjednodušené formě jiǎntǐzì 简体字 pak zapisuji fontem SimSun.

1 Úvod

Moderní čínština je primárně analytickým jazykem, u kterého je nutné dbát mimo jiné také na jeho tónovost. Byť v čínštině není například potřeba ovládat kongruenční funkci jako je pád, je o to víc nutné soustředit se na její prozodickou stránku. Právě ke zkoumání této jazykové části slouží prozodická transkripce, kterou vytvořil profesor Oldřich Švarný. Umožňuje nám zkoumat a potažmo analyzovat, jak správně realizovat čínskou větu tak, jak by ji zpravidla realizoval i čínský rodilý mluvčí. Díky prozodické transkripci můžeme sledovat i některé fenomény a tendence v jazyce, jednou z nich je například úbytek tónovosti.

Jedním ze zájmů praktické části této bakalářské práce je právě zkoumání tónovosti moderní čínštiny. Ačkoliv je čínština jazykem tónovým v tom smyslu, že je lexikální význam dané jednoslabičné báze, potažmo víceslabičného slova, závislý na tom, jak je tato daná jednotka tónově realizována, je třeba si uvědomit, že při běžné řeči se tónovost často do jisté míry vytrácí. Jak poslední výzkumy této problematiky naznačují, čínština již není čistě tónovým jazykem.

Cílem této práce je zpracovat další část transkribovaných textů profesora Švarného, a tím ještě více prohloubit dosavadní poznání v problematice prozodie čínštiny. Postupovat při tom budu právě na základě teorie a metodologie Oldřicha Švarného, který všechny texty transkriboval, ale vyhodnotil pouze část materiálu. Svůj korpus rozdělím na menší části a provedu jejich analýzu z hlediska lineárního a rytmického členění. To znamená, že se budu zabývat nejen rozčleňováním a zastoupením jednotlivých kól a segmentů, ale soustředit se budu také na jejich rytmus. Výstupy své analýzy hodlám porovnat, mimo analýzu Oldřicha Švarného, i s výsledky analýzy Terezy Slaměňkové. Zároveň očekávám, že dojdou k podobným závěrům jako tito dva autoři.

V teoretické části své práce se zaměřím zejména na obecnou charakteristiku pojmů, se kterými budu pracovat, popíšu svou metodologii a představím také primární zdroj, se kterým pracuji, tedy *Učební slovník jazyka čínského*. Pozornost budu věnovat nejen tuzemskému vývoji zkoumání prozodické stránky moderní čínštiny, ale pokusím se i popsat, do jaké míry je v dnešní době prozodie čínštiny zkoumána v zahraničí. Rovněž se pokusím představit koncepty ve výzkumu prozodie moderní čínštiny, o kterých se zatím moc nepíše, byť jsou zajímavé. Praktická část se bude skládat z analýzy samotné. Zde nejprve provedu analýzu lineárního členění kól a segmentů, kdy se zaměřím také na prominenci jejich slabik. Následovat bude analýza rytmického členění segmentů, kdy

budu zkoumat jejich sledy a rytmus. Na základě toho vyhodnotím i rytmus kól, ve kterých se dané segmenty nacházejí. Zjištěná data na závěr shrnu a porovnáám je s jinými analýzami.

2 Teoretická část

2.1 Prozodická charakteristika čínštiny

Čínština je jazykem s relativně pevným a syntakticky vázaným slovosledem, který dovoluje obměnu pouze za jistých, gramaticky vymezených podmínek. Jelikož však tato vázanost často brání obměnám za účelem vyjádření aktualizace a zdůraznění, je potřeba využít prozodických vlastností (tj. členění věty na rytmické celky, hierarchizaci prominence slabik uvnitř těchto celků i vzájemnou hierarchizaci iktových slabik).¹ Využití hierarchizace prominence slabik si ukážeme na příkladu *0649.01a*. V promluvě dochází za pomoci melodie primárně k rozlišování významu jednoslabičných slov (případně k rozlišování významů jednoslabičných morfémů ve dvoj- a víceslabičných slovech) – mluvíme o tónech – a teprve sekundárně prostřednictvím modifikací tónů, zdůrazněním nebo oslabením jejich charakteristik apod. k rozlišování smyslu vět jako celků (tj. např. k označení otázky, výpovědi, naznačení emocí, vyjádření aktualizace apod.).² V praxi to znamená, že se kupříkladu slabika *hèn* dá v moderní čínštině vyslovit až v šesti tónových prominencích. V následujícím příkladu, kde si ukážeme důležitost rozpoznávání jednotlivých prominencí, nese tato slabika ve třetím tónu význam „velmi“.

0649.01a zhè-benr-shū **hèn**-you-qùwei.

Slabika *hèn* je v této větě dle Švarného systému sedmi prominencí slabik realizována jako zdůrazněně tónická. V případě, že by tato slabika byla realizována pouze jako plně tónická, význam věty by zůstal stejný. Její zdůraznění však znamená rozdíl v konotaci, v citovém zabarvení, kdy chce mluvčí vyjádřit, že je tato kniha opravdu zajímavá.

Ze samotných čínských znaků však výslovnost, tónovost či výše zmíněné prozodické jevy a vlastnosti nezjistíme. Pro jejich přepis do latinky se používá abecední systém *pīnyīn* 拼音, který vychází z výslovnosti standardní čínštiny *pǔtōnghuà* 普通话.³ Je však nutné si uvědomit, že jelikož tato abeceda zachycuje pouze standardní

¹ ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Prozodická gramatika čínštiny*. s. 134.

² ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Hovorová čínština: úvod do studia hovorové čínštiny*. s. 37.

³ TRÍSKOVÁ, Hana. *Segmentální struktura čínské slabiky*. s. 25.

výslovnost a tóny znaků, nejsou v ní brány v potaz suprasegmentální jevy jako přízvuk, intonace atp.,⁴ a nelze ji tedy uspokojivě použít jako transkripci pro promluvu. Slouží nicméně jako základ pro prozodickou transkripci čínštiny, kterou vytvořil a po dalších téměř šedesát let zdokonaloval profesor Oldřich Švarný.⁵ Teprve díky ní máme možnost řádně zkoumat prozodické vlastnosti čínštiny, což dokazuje i výše uvedený příklad.

2.2 Prozodická transkripce Oldřicha Švarného

Účelem Švarného prozodické transkripce je zachytit pokud možno typickou prozodickou realizaci každé věty a souvětí.⁶ Zaznamenává přízvukovou prominenci slabik a členění řeči na úseky pomocí předělů různého řádu. Lze ji tedy využít jakožto pomůcku při studiu čínštiny, neboť pomáhá vytvářet správné percepční a produkční návyky.⁷

Vývoj tohoto komplexního systému popisuje Hana Třísková ve svém článku *Prozodická transkripce čínštiny O. Švarného: čtyři historické verze*.⁸ Zde předkládá několik publikací, které Švarného inspirovaly. Jedná se primárně o učebnici *Beginning Chinese* od Johna DeFrancise z roku 1963. Zde nacházíme využití spojovníku mezi slovy patřícími k jednomu přízvukovému taktu, větnou interpunkci značící pauzu, a také tři stupně prominence slabiky (tónická, zdůrazněná tónická a atónická).⁹ Mezi další materiály patří slovník *Dictionary of Spoken Chinese*, který byl roku 1966 vydán na Yaleově univerzitě a publikace *Fonetika kitajského jazyka* od ruského sinologa A. N. Spěšněva, jenž byla vydána v roce 1972.¹⁰ Hana Třísková ve svém článku dále přibližuje, jak byla prozodická transkripce, na které Švarný pracoval, vyvíjena a do jaké míry se v jednotlivých publikacích Švarného liší. Postupně tak vznikl systém, na jehož základě můžeme pozorovat jednotlivé prozodické jevy a tendence v čínštině.

2.3 Publikace Oldřicha Švarného

Přehled děl tohoto českého sinologa podává Hana Třísková v článku *Za Oldřichem Švarným a jeho prozodickou transkripcí čínštiny*. Návaznost mezi nimi zachytil David Uher ve svém článku *K otázce učebnic používaných při výuce čínského jazyka na UP*

⁴ PROZODICKÉ PROSTŘEDKY [online].

⁵ POSPĚCHOVÁ, Zuzana. *Tónové změny v moderní čínštině ze sociolingvistické perspektivy*. s. 22.

⁶ ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Prozodická gramatika čínštiny*. s. 23.

⁷ POSPĚCHOVÁ, Zuzana. *Tónové změny v moderní čínštině ze sociolingvistické perspektivy*. s. 22-23.

⁸ TRÍSKOVÁ, Hana. *Prozodická transkripce O. Švarného: čtyři historické verze*.

⁹ Tamtéž, s. 46.

¹⁰ Tamtéž.

v Olomouci.¹¹ Diachronicky v něm pojednává o jednotlivých akademických přínosech profesora Švarného, popisuje jeho tvorbu a pomáhá pochopit, jak jsou jednotlivá díla provázaná, jaké mají přednosti a nedostatky.

Mezi Švarného raná díla patří disertační práce *Prozodické vlastnosti slabiky v čínštině a jejich modifikace v řeči souvislé*, kterou obhájil v roce 1952 a ve které využívá své poznatky z oboru sinologie a fonetiky.¹² V roce 1963 pak obhájil kandidátskou práci *K otázce morfému a slova v moderní čínštině*. Význam této práce spočívá v tom, že zde stanovil teoretický základ pro své obsáhlé dílo *Učební slovník jazyka čínského*.¹³ Toto dílo, které sloužilo jako primární pramen a podklad pro mou prozodickou analýzu, rozeberu detailněji v pozdější části této práce.

Švarný se dále podílel na první české systematické učebnici moderní čínštiny, tou je *Úvod do hovorové čínštiny* z roku 1967. Zde se objevují zárodky prozodické transkripce, tedy její první verze.¹⁴ Celkově se jedná o třetí učebnici čínštiny v českém jazyce (první byla *Učebnice mluvené čínštiny* od J. Průška, druhou publikací je *Učebnice hovorové čínštiny* od J. Bartůška a A. Paláta).¹⁵ V dobách normalizace, která začala o rok později, se však podle této učebnice nesmělo vyučovat. Později byla vypracována nová verze této učebnice, kdy z původního kolektivu autorů zůstali jen O. Švarný a Tchang Jün-ling Rusková. K nim se připojili někteří z mladší generace sinologů.¹⁶ Co se se obsahu týká, je tato učebnice rozdělena na tři části. První část pojednává o historickém vývoji čínštiny, vzniku a vývoji a reformě čínského znakového písma, technice psaní čínských znaků a o fonetickém systému čínštiny. Dále následují cvičení, ve kterých jsou probrány nejdůležitější jevy čínské mluvnice. Druhá část obsahuje další cvičení, třetí část učebnice je čínsko-českým slovníkem, který obsahuje abecedně řazené morfémy vyjadřované v písmu asi 2 000 nejčastěji používanými znaky.¹⁷

Spolupracoval také na *Gramatice hovorové čínštiny v příkladech*, kdy tato učebnice v roce 1998 vyšla na Univerzitě Palackého v Olomouci v reedici pod názvem *Hovorová čínština v příkladech*.¹⁸ Vedle rozsáhlého exemplifikačního materiálu je obsahem

¹¹ UHER David. *K otázce učebnic používaných při výuce čínského jazyka na UP v Olomouci (k 85. Narozeninám prof. PhDr. Oldřicha Švarného, CSc.)*. In: Hlavičková Vlasta.

¹² TRÍSKOVÁ, Hana. Za Oldřichem Švarným a jeho prozodickou transkripcí čínštiny. s. 41.

¹³ Švarný, Oldřich [online].

¹⁴ TRÍSKOVÁ, Hana. Za Oldřichem Švarným a jeho prozodickou transkripcí čínštiny. s. 41.

¹⁵ ŠVARNÝ, Oldřich, Čang Ťing-Jü ROTTEROVÁ a Josef BARTUŠEK, ed. *Úvod do hovorové čínštiny*. s. 5.

¹⁶ ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Hovorová čínština: úvod do studia hovorové čínštiny*. s. 5.

¹⁷ ŠVARNÝ, Oldřich, Čang Ťing-Jü ROTTEROVÁ a Josef BARTUŠEK, ed. *Úvod do hovorové čínštiny*. s. 6-7.

¹⁸ TRÍSKOVÁ, Hana. Za Oldřichem Švarným a jeho prozodickou transkripcí čínštiny. s. 42.

teoretický výklad gramatiky, fonetiky, znaků atp. V *Gramatice hovorové čínštiny v příkladech* se objevuje druhá verze prozodické transkripce, která je již založena na pinyin. V *Hovorové čínštině v příkladech* je aplikována třetí verze prozodické transkripce, kdy došlo k úpravám jako je rozlišování arzí a thezí u oslabeně tónických slabik.¹⁹ Pro mou analýzu je velmi důležitá třetí část této učebnice, kde Švarný podává teoretický popis systému jeho prozodické transkripce. Jednotlivými pojmy, které zde vysvětluje, se budu zabývat v pozdějších kapitolách.

Ve spolupráci s Davidem Uherem pak Švarný zkompiloval skriptum *Úvod do studia hovorové čínštiny* v roce 1997. Nejen že toto dílo obsahuje poukazy na doplňující pasáže v *Gramatice hovorové čínštiny v příkladech*, avšak rovněž i kompenzuje kvantitativní nedostatek cvičení, která upevňují a ověřují studentovu znalost probrané látky tím způsobem, že jsou zde přidána překladová cvičení, otázky k textu a náměty k opakování a procvičování na konci každé lekce.²⁰ Samotný obsah je pak autory rozdělen na čtyři části. První část podává informace o čínštině, o jejím historickém vývoji a o vzniku a vývoji čínského znakového písma. Ve druhé části nacházíme výklad základních jevů gramatiky hovorové čínštiny, které doprovází nejrůznější příklady. Ve třetí části nalezneme přílohy, mezi které patří například srovnávací tabulka fonetického přepisu této učebnice s transkripcí pinyin.²¹ Poslední část učebnice obsahuje kupříkladu již výše zmíněnou změnu v rozlišování oslabeně tónických arzí a thezí, kdy v případě výskytu oslabeně iktové theze dochází k zakroužkování příčného tónu v horním indexu, zatímco arze se nechává bez kroužku.²²

Nepochybně jeho největším dílem, o kterém již padla zmínka, je *Učební slovník jazyka čínského*. Zde analyzuje nejfrekventovanější jednotky čínského jazyka, využívá veškerých svých pedagogických snah, a dělá tak z tohoto slovníku rozsáhlé kompendium, které nemá ve světové sinologii obdoby.²³

2.4 Učební slovník jazyka čínského

Jedná se o kolosální dílo v oboru sinologie, ve kterém Švarný nejenže podává detailní analýzu valenční schopnosti sylabosémům²⁴ (Švarný takto označuje

¹⁹ TŘÍSKOVÁ, Hana. Prozodická transkripce O. Švarného: čtyři historické verze. s. 47-48.

²⁰ UHER David. *K otázce učebnic používaných při výuce čínského jazyka na UP v Olomouci (k 85. Narozeninám prof. PhDr. Oldřicha Švarného, CSc.)*. s. 1-2.

²¹ ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Hovorová čínština: úvod do studia hovorové čínštiny*. s. 11.

²² Tamtéž, s. 201.

²³ UHER David. *K otázce učebnic používaných při výuce čínského jazyka na UP v Olomouci (k 85. Narozeninám prof. PhDr. Oldřicha Švarného, CSc.)*. s. 3.

²⁴ Tamtéž, s. 4.

jednoslabičné báze, které v čínštině mohou tvořit slovo a se vždy kryjí s hranicemi slabiky)²⁵, ale rovněž uživatelé nabízí přibližně 16 000 vět obsažených v 1969 heslech. Větné příklady v této čtyřdílné publikaci byly vytvořeny čtyřmi čínskými informantkami, kdy jedna z nich, rodilá mluvčí Tchang Jün-ling Rusková z Pekingu, tyto věty v průběhu pěti měsíců namluvila na magnetofonový pás.²⁶ Nahrávka je k dispozici na celkově třech CD-ROMech.²⁷ Švarný na základě této nahrávky všechny věty transkriboval do své prozodické transkripce. Jak píše Zuzana Pospěchová ve své publikaci, nespolehal pouze na svůj auditivní dojem, ale použil také metod strojového zpracování nahrávek řeči, kterými si potvrdil adekvátnost své prozodické transkripce.²⁸ Je nutno rovněž zdůraznit, že je tento proces časově poměrně náročný, Pospěchová dále uvádí, že transkripce jedné minuty nahrávky trvá přibližně jednu hodinu.²⁹

Hned v proslovu prvního dílu se dozvídáme, že podnětem k sestavení tohoto slovníku byla snaha doplnit učebnice a slovníky čínštiny údaji o povaze slova (jednoslabičného, dvouslabičného, či případě víceslabičného), jeho výstavbě, funkčních charakteristikách i prozodických vlastnostech. Účelem *Učebního slovníku jazyka čínského* však není tyto učebnice a slovníky nahradit, nýbrž je doplnit údaji, které jsou nepostradatelné pro praktické a teoretické zvládnutí hovorové čínštiny.³⁰ Při popisování geneze slovníku autor zmiňuje také velmi důležitý fakt, který je podstatný s ohledem na výsledky analýz z rané a pozdější části slovníku. Ačkoliv paní Tchang Jün-ling při nahrávání mluvila přirozeně, i tak se postupně uvolňovala a tempo nahrávky bylo čím dál tím svižnější.³¹ Ve svém teoretickém výkladu prozodického systému Švarný píše, že průměrná délka segmentů daleko variabilnější a závislá na tempu řeči, což znamená, že se v rychlé promluvě jednoiktové segmenty podle vzájemných gramatických vztahů spojují a tvoří segmenty dvou- či víceiktové.³² Lze tedy očekávat, že pokud porovnáme dvě analýzy z počáteční a koncové části slovníku, setkáme se větším výskytem delších segmentů. Přesně to ve své práci potvrdila Eliška Kovářová, která svou analýzu (vypracovanou na základě korpusu ze čtvrtého dílu) porovнала s analýzou Veroniky

²⁵ ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Prozodická gramatika čínštiny*. s. 25-26.

²⁶ ŠVARNÝ, Oldřich. *Učební slovník jazyka čínského*. I. s. xxiii.

²⁷ TRÍSKOVÁ, Hana. Za Oldřichem Švarným a jeho prozodickou transkripcí čínštiny. s. 42.

²⁸ POSPĚCHOVÁ, Zuzana. *Tónové změny v moderní čínštině ze sociolingvistické perspektivy*. s. 23.

²⁹ Tamtéž.

³⁰ ŠVARNÝ, Oldřich. *Učební slovník jazyka čínského*. I. s. xxiii.

³¹ Tamtéž.

³² ŠVARNÝ, Oldřich. *Hovorová čínština v příkladech*. 3. s. 24.

Skopalové, která zpracovávala korpus z druhého dílu. V komparaci s její analýzou totiž u sebe zaznamenala více než dvakrát větší výskyt šesti- a víceslabičných segmentů.³³

Co se makrostruktury slovníku týká, je dělen na celkem čtyři díly. První díl obsahuje rejstřík znaků řazený podle pořadí písmen a spřežek abecedy pinyin.³⁴ Následuje již výše zmíněné obeznámení s okolnostmi vzniku slovníku. Další kapitola obsahuje více podkapitol, kde autor například vysvětluje, jak jsou jednotlivá hesla číslována, uspořádána a vykládána, uvádí seznam jednotlivých zkratk a objasňuje také svůj prozodický přepis a český překlad jednotlivých exemplifikačních vět, jejich lineární členění a vyznačování prominence slabik v nich umístěných. V další kapitole uživatele seznamuje s rozložením nahrávek na celkem 39 kazetách. Následuje kapitola s poznámkami o dělení zjednodušených a složitých znaků, kde také uvádí seznam 54 automaticky zjednodušovaných komponentů znaků a seznam 48 modifikovaných znaků, popř. komponentů. Další kapitola je věnována Fonetickým cvičením. Zde vysvětluje, kde se tato cvičení nachází a jak jsou členěna. Rovněž k nim připojil jejich přepis ve znacích a překlad. V poslední podkapitole uvádí grafy prvních 50 hesel slovníku, kterým se také věnuje v první podkapitole, kde vysvětluje, jak je číst a podává k nim své poznatky. Dále až do čtvrtého dílu následuje výklad jednotlivých hesel. Na konci posledního dílu uvádí abecední index znaků a lexikálních jednotek, seznam radikálů a rejstřík znaků podle radikálů.

Výklad jednotlivých sylabosémémů, resp. mikrostruktura slovníku, je následující. Každý sylabosémém (heslo) je vykládán na minimálně dvou protilehlých stranách. Na levé straně slovníku je vždy dané heslo opatřeno pořadovým číslem (to je v závorkách) a znakem (ve zjednodušeném tvaru, jestliže patří k *jiǎntǐzì* 简体字). Nalevo od tohoto znaku nalezneme zkratku „fr.“ s číslem nebo s písmenem C. Tato zkratka značí frekvenci znaku podle slovníku *xiàndài hànyǔ pínlǜ cídiǎn* 现代汉语频率词典. Znaky s nižší frekvencí, než je v uvedeném slovníku dána číslem 1750, jsou označeny jako „fr.C“.³⁵ Patří-li tento znak psaný větším písmem k *jiǎntǐzì* 简体字, je za ním v malém formátu uveden zjednodušený znak a za tím je v závorkách původní složitý tvar znaku. Následuje číslo abecedního pořadí hesla převzaté z Abecedního rejstříku slov a znaků, který se nachází na konci čtvrtého dílu. Nakonec je uvedeno čtení znaku (je-li

³³ KOVÁŘOVÁ, Eliška. *Prosodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského IV. hesla (1390-1503)*. s. 61-62.

³⁴ ŠVARNÝ, Oldřich. *Učební slovník jazyka čínského*. I. s. ix.

³⁵ Tamtéž, s. xxvi.

více možností, jsou rovněž uvedeny za středníkem a zkratkou „et. vide“.³⁶ Pod touto řadou se nachází sloupec, kde autor rozebírá lexikální význam a funkční charakteristiku daného sylabosémému. Napravo od něj jsou v dalším sloupci exemplifikační věty psané ve znacích. Na pravé straně slovníku se nachází prozodická transkripce těchto příkladových vět. Některé z příkladů mají v závorce uvedeno více variant. Pokud je před danou variantou zkratka „v.“ jedná se o výslovnostní variantu, kdy zpravidla dochází k jinému lineárnímu členění věty či změně v prominenci jedné či více slabik. Pokud v závorce žádná zkratka není, jedná se o lexikální variantu, kdy může docházet například k výměně slova za jeho synonymum, či třeba k vložení slovesného numerativu. Pod prozodickou transkripcí je uveden český překlad příkladových vět, který usiluje o maximální možnou přesnost významu i stylu, snaží se vystihnout spontánní projev rodilé mluvčí a nevyhýbá se ani nespisovným výrazům.³⁷ V kulatých závorkách je zde případně uveden doslovný překlad (opatřený zkratkou „dosl.“) či slova, která jsou oproti čínštině v češtině nadbytečná. V lomených závorkách pak najdeme elementy, jež čínština explicitně nevyjadřuje, ale pro český překlad jsou nezbytná.³⁸

Pro běžného studenta čínštiny je tedy tato rozsáhlá publikace užitečná v tom ohledu, že poskytuje nejen prozodickou transkripci, která mu dopomůže ke správné produkci jazyka, ale primárně podává nesčetné množství praktických příkladů a vysvětlení, jak dané sylabosémémy používat.

2.5 Současný výzkum prozodie čínštiny v zahraničí a tuzemsku

Hana Třísková uvádí, že současná fonologie intenzivně zkoumá také prozodické problémy. Jedná se například o možnosti reprezentace čínských tónů podle rysů, interakce mezi tónem a přízvukem, mezi tóny a větnou intonací, mezi tóny a syntaxí, nově je interpretováno sandhi tónů.³⁹ S ohledem na povahu této práce je však zajímavý fakt, že se v souvislosti s rozpoznáváním, syntézou řeči a značkováním korpusů pracuje na různých variantách prozodických transkripcí čínštiny, mezi ně patří například *Mandarin ToBI*.⁴⁰ Pozornost tomuto systému je věnován například ve článku „Towards a Pan-Mandarin System for Prosodic Transcription“. Píše se zde, že jeho účelem je popsat prozodickou strukturu jazyka, tónový inventář a další elementy, které ovlivňují formu

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Tamtéž, s. xlvii.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ TRÍSKOVÁ, Hana. *Segmentální struktura čínské slabiky*. s. 42.

⁴⁰ Tamtéž.

jazyka.⁴¹ Dále se zde uvádí, že došlo ke spojení systému vyvíjeného na Academia Sinica v Taipei a dalšího na Ohio State University ve americkém státě Columbus v jednotný systém, který by byl aplikovatelný na jakoukoliv variaci standardní čínštiny, tzv. *Pan-Mandarin M-ToBI*.⁴² Použití systému M-ToBI pak můžeme vidět v praxi v článku *Chinese Prosody and Prosodic Labeling of Spontaneous Speech*.⁴³ Pod vyobrazenou zvukovou vlnou vidíme pronesenou větu. Každá slabika této věty je uvedena v pinyinu a označena číslem od 0 do 4. Čísla od 1 do 4 informují o tónu slabiky, 0 znázorňuje její atónovost. V další rovině je věta různě lineárně rozčleněna rovněž za pomoci čísel. Číslo 1 značí hranici seskupení pod názvem „prosodic word“, ve Švarného terminologii se jedná o segment. Čísla 2 a 3 značí hranici jednotky „prosodic phrase“, což je ekvivalent pro kólon.⁴⁴ Tato hranice je ve Švarného systému označena jako tzv. přeryv. Vidíme tedy, že stejně jako ve Švarného transkripci jsou i zde uvedeny dva typy přeryvů, kdy číslo 2 je ekvivalentem pro kratší přeryv, jenž Švarný značí pomocí jedné čárky. Číslo 3 značí delší přeryv (který Švarný zapisuje jako dvojčárku), ten znázorňuje větší pauzu. Číslo 4 pak označuje místo, kde končí celá věta neboli „prosodic group“. V následující rovině jsou pak uvedena čísla pod těmi slabikami, které mluvčí zdůraznil, a jsou tedy nejprominentnější, ve Švarného systému tyto slabiky nazýváme zdůrazněné tónické iktové. V poslední rovině je pod každou slabikou uvedena povaha jejího tónu párem písmen, kdy je každý pár specifický pro daný tón.

V porovnání s prozodickou transkripcí Švarného mi tento systém přijde méně praktický, a to zejména z důvodu menší přehlednosti. Zatímco například zdůraznění slabiky značí Švarný kolmičkou před danou slabikou (v naší analýze tento jev značíme tučným bílým textem na černém pozadí), ve zmíněném dokumentu je pro tuto vlastnost, dle mého názoru nadbytečně, vyhrazena vlastní rovina.

Rovněž v tuzemsku dochází k dalšímu zkoumání prozodie čínštiny, kdy autoři vycházejí z teorie Oldřicha Švarného. Například Zuzana Pospěchová ve své publikaci *Tónové změny v moderní čínštině ze sociolingvistické perspektivy* v rámci lineárního členění kól představuje koncept tzv. suprasegmentu, jednotky na pozici mezi kólem a segmentem. Jedná se o spojení segmentů, mezi kterými se jeví užší vazba. Pro vyznačení takového spojení segmentů navrhuje symbol „+“.

⁴¹ PENG, Shu-hui, Marjorie K. M CHAN, Chiu-yu TSENG, Tsan HUANG, Ok Joo LEE a Mary E. BECKMAN. *Towards a Pan-Mandarin System for Prosodic Transcription*. s. 2.

⁴² Tamtéž, s. 20.

⁴³ LI, Aijun. *Chinese Prosody and Prosodic Labeling of Spontaneous Speech* [online]. s. 5-6.

⁴⁴ POSPĚCHOVÁ, Zuzana. *Tónové změny v moderní čínštině ze sociolingvistické perspektivy*. s. 25.

Problémem spíše terminologického rázu se zabývá Eliška Kovářová v jedné kapitole své diplomové práce *Prosodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského IV. hesla (1390-1503)*.⁴⁵ Zde navrhuje termín pro vloženou atónickou slabiku v segmentu tvořeném vzestupným sledem, za kterým následuje buď lichá iktová slabika, nebo sled sestupný. Na základě definice proklitika a enklitika ze *Slovníku lingvistických termínů pro filology* navrhuje tuto slabiku označovat jako klitikum a v analýze ji označovat zkratkou „k“.

Za velmi zajímavý považuji tuzemský výzkum uplatnění Menzerath-Altmanova zákona na moderní čínštinu v publikaci *An Application of the Menzerath-Altman Law to Contemporary Spoken Chinese*. Tento zákon tvrdí, že čím delší je konstrukt, tím kratší je konstituent.⁴⁶ Autorky tento zákon aplikovaly na celkem 3 nahrávky v čínském jazyce. Mluví první nahrávky byla popová zpěvačka, mluvčí druhé nahrávky byl rapper, třetí nahrávkou je extrakt z *Gramatiky hovorové čínštiny v příkladech*.⁴⁷ Největší tendence ke zmíněnému zákonu se objevila u třetí nahrávky. Důvod, proč tomu tak bylo, je však potřeba do budoucna ještě objasnit.⁴⁸ Mezi další závěry této publikace patří například to, že hudební styl rap může ovlivňovat běžnou promluvu daného mluvčího-rappera, a tím pádem zamezovat sklonu k Menzerath-Altmanově zákonu.⁴⁹

2.6 Prozodický systém O. Švarného

Při vypracování analýzy vycházím z teorie a metodologie Oldřicha Švarného. Tuto teorii a termíny, které používá, popisují v následujících podkapitolách.

2.6.1 Lineární členění

Souvětí i věty Švarný člení na kóla, která definuje jako významové úseky s ucelenou rytmickou strukturou, zakončené přeryvem (tj. pauzou trvající zlomek až $\frac{3}{4}$ sekundy nebo více) a charakterizované tázací, neukončující nebo ukončující intonací. Tyto přeryvy (hranice kól) se nejčastěji objevují v souvětích na předělu vět a nežádka se vyskytují i po preverbálních jmenných členech (podmět, určení času), po vazbách prepozičních sloves s předmětem; objevují se i mezi jednotlivými jmennými členy

⁴⁵ KOVÁŘOVÁ, Eliška. *Prosodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského IV. hesla (1390-1503)*. s. 25-26.

⁴⁶ ANDRES, Jan. *MENZERATHŮV-ALTMANNŮV ZÁKON* [online].

⁴⁷ MOTALOVÁ, Tereza a Lenka MATOUŠKOVÁ. *An Application of the Menzerath-Altman Law to Contemporary Written Chinese*. s. 47.

⁴⁸ Tamtéž, s. 88.

⁴⁹ Tamtéž, s. 86-87.

výčtů.⁵⁰ Délka kól je celkem nezávislá na tempu řeči, částečně je však závislá na délce a složitosti vět; v delších větách a souvětích bývají kóla o něco málo delší.⁵¹ Švarný však rovněž uvádí, že na jeden kólon připadá v průměru 6-7 slabik.⁵²

Kóla se rozpadají na menší skupiny slabik: sestupné sledy dvou, ale i více slabik s iktem (iktus Švarný definuje jako rytmický přízvuk) na začátku, vzestupné sledy dvou, ale i více slabik s iktem na konci, případně i jednotlivé (liché) iktové slabiky. Sestupným sledům mohou předcházet předklonky, k vzestupným sledům se mohou připojovat příklonky. Liché slabiky mohou stát samostatně a tvoří jeden segment, nebo se navzájem i různě kombinují, čímž vznikají složitější segmenty. Segmenty od sebe dělíme mezerou. Délka segmentů je variabilnější a na rozdíl od kól více závislá na tempu řeči, v průměru kolísá mezi 2,5 až 4,5 slabiky.⁵³

Slabiky, jež spolu tvoří jeden segment, píšeme dohromady (v případě že například tvoří kompozitum) nebo mezi ně vkládáme spojovník.⁵⁴ Tyto slabiky mohou nést různou prominenci, podle které je řadíme do 7 skupin.

2.6.2 Přízvučnost a prominence slabik

Švarný dělí slabiky na iktové (arze) a neiktové (theze) na základě toho, zda nesou rytmický přízvuk. Dále rozlišuje celkem 7 typů slabik podle jejich prominence,⁵⁵ jedná se o slabiky zdůrazněně tónické iktové, plně tónické iktové či neiktové, oslabeně tónické iktové či neiktové, atónické neutralizované a atónické atónové.

V rámci iktovosti slabik se navíc držíme tzv. akronymického pravidla. To tvrdí, že v případě sledu dvou tónických slabik je iktus na slabice druhé, u troj- a čtyřslabičných segmentů je rytmický přízvuk na první a poslední slabice.⁵⁶

2.6.3 Rytmičné členění

V rámci kól se tvoří ucelené rytmické sledy, které vznikají na základě rytmu jednotlivých segmentů daného kóla.⁵⁷ Existují celkem 3 druhy sledů: ascendentní (vzestupný), descendentní (sestupný) a akronymický.

⁵⁰ ŠVARNÝ, Oldřich. *Hovorová čínština v příkladech*. 3. s. 23.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² Tamtéž.

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ Tamtéž. s. 25.

⁵⁵ Tamtéž. s. 25-26.

⁵⁶ Tamtéž, s. 27.

⁵⁷ ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Prozodická gramatika čínštiny*. s. 10.

Při vzestupném sledu předchází iktové slabice (arzi) slabika neiktová (theze), je-li thezí více, musí být jejich prominence vzestupná (nejvíce třístupňová).⁵⁸

Při sestupném sledu se theze nachází až za arzí, je-li thezí více, jsou to zpravidla slabiky atónické, méně často je jejich prominence sestupná (nejvíce třístupňová).⁵⁹

Princip akronymického sledu jsme si vysvětlili výše při definici akronymického pravidla.

2.7 Metodologie

Ve své práci vycházím z teorie, poznatků a metodologie Oldřicha Švarného. Jedním z výstupů mé práce bylo převést příkladové věty hesel 598-695 z druhého dílu *Učebního slovníku jazyka čínského* do elektronické podoby. Tyto věty jsem nejprve přepsal do dokumentu Microsoft Word, který lze najít na přílohovém CD-ROMu jako soubor Příloha 1 – Věty v prozodické transkripci. Každou z vět jsem opatřil číslem, které se skládá celkem ze dvou, případně ze tří číselných částí, které jsou odděleny tečkami. První část odpovídá pořadovému číslu hesla, druhá část znázorňuje pořadí příkladové věty v daném hesle. To znamená, že například čtvrtou větu hesla 600 jsem označil jako 0600.04. Vyskytly se však případy, kdy jsem musel přidat i třetí část kódu. Jedná se kupříkladu o věty 0695.06.00 či 0695.06.01. Tyto věty totiž profesor Švarný uvádí pod jednotné číslo, za kterým pro rozlišení přidává písmena „a, b, c...“. Jelikož se však tato metoda kříží s mým systémem rozlišování lexikálních variant vět, rozhodl jsem se jednotlivá písmena nahradit čísly. Tyto věty rovněž zařazuji do své analýzy. K takovým případům však docházelo v mém přepisu jen ojediněle.

Jak už jsem naznačil, k některým z exemplifikačních vět jsou ve slovníku přiřazeny jejich varianty. Jedná se zpravidla o lexikální varianty, které jsou ve slovníku bez dalšího značení uvedeny v závorce. Tyto varianty ve svém přepisu znázorňuji tak, že k číselnému kódu věty připojuji písmena „a, b, c...“. Například hlavní formu třetí exemplifikační věty hesla 692 tedy uvádím jako 0692.01a, její lexikální variantu jako 0692.01b atp. V případě výskytu výslovnostní varianty ji Švarný v závorce označuje zkratkou „v.“. Podobně postupuji i já, tuto zkratku však uvádím k číselnému kódu. V případě výskytu výslovnostní varianty u varianty lexikální dochází ke kombinaci značení. To znamená, že například výslovnostní varianta jedné z lexikálních variant desáté věty hesla 611 je v mém přepisu označena jako 0611.10bv. Ve své analýze pak započítávám pouze hlavní

⁵⁸ ŠVARNÝ, Oldřich. *Hovorová čínština v příkladech*. 3. s. 33.

⁵⁹ Tamtéž.

formu příkladové věty, tzn. analyzuji výhradně věty, které jsou označeny pouze číslem, případně číslem a písmenem „a“ (takové značení se objevuje v případě výskytu dalších variant). Do dokumentu Microsoft Word je v rámci mé práce přepsán i překlad příkladových vět a jejich přepis v čínských znacích. Oba tyto dokumenty uvádím na přílohovém CD-ROMu pod názvy Příloha 2 – Věty v českém překladu a Příloha 3 – Věty ve znacích.

Přepsané věty jsem následně analyzoval v dokumentu Microsoft Excel, který je na CD-ROMU pod názvem Příloha 4 – Analýza segmentů a kól. Tento soubor obsahuje celkem 11 listů, které pro větší přehlednost popíšu.

List „*Věty*“ obsahuje sloupec s číslem věty, danou větou a počtem jejích kól. List „*Kóla*“ obsahuje sloupec s číslem věty a kóla (v případě, že se věta skládala z více kól, uvedl jsem za daný číselný kód písmeno „k“ s patřičnou číslicí, která značí pořadí kóla ve větě). Dále se zde nachází sloupce pro daný kólon, počet jeho segmentů, počet sledů, grafický přepis sledů, typ kóla a jeho rytmus. V listu „*Segmenty*“ najdeme sloupec s číslem věty a kóla, sloupec pozice v kóle a sloupce s daným segmentem a počtem slabik jednotlivých segmentů. Segmenty jsem podle počtu slabik rozčlenil do individuálních listů (celkem tedy 7 listů, kdy v posledním z nich uvádím sedmi- a víceslabičné segmenty dohromady). V těchto listech najdeme sloupce pro číslo, pozici v kóle, segment, počet slabik, počet iktů, prominenci, popis a rytmus. Poslední list „*Celkové vyhodnocení*“ obsahuje shrnutí lineárního a rytmického členění segmentů.

Po rozčlenění vět na kóla jsem tyto jednotky ještě rozdělil na segmenty, u kterých jsem zkoumal jejich pozici a zastoupení v rámci kól. Pozici jsem značil zkratkami „z“ (začátek kóla), „u“ (uvnitř kóla, „k“ (konec kóla), „c“ (tuto zkratku jsem uváděl v případě, že byl kólon tvořen pouze jedním segmentem). Segmenty jsem dále roztřídil podle počtu slabik. U slabik jsem pak ve sloupcích „prominence“ určoval jejich prominenci, kdy jsem používal pro jednotlivé druhy následující zkratky (popisovaná slabika je vždy ta podtržená):

- **ZT** = zdůrazněně tónická (**bú**)

Tyto slabiky, které jsou vždycky arzí, ve své analýze značím bílým tučným textem na černém pozadí (Švarný k jejich značení používá před danou slabikou kolmičku). Nesou výraznější větný (či kólový) přízvuk.

- **PI** = plně tónická iktová (j i ä)

Značíme je tónovými znaménky, bývají arzemi.

- **PN** = plně tónická neiktová (diànhuà)
Značíme je stejně jako iktové, avšak bývají thezemi.
- **OI** = oslabeně tónická iktová (wēn-yi-wen¹)
Označujeme je horními číselnými indexy, bývají arzemi.
- **ON** = oslabeně tónická neiktová (ke-bu₂-dà, případně (ta-yǐjing)
Uvádíme je s dolními číselnými indexy (Švarný je ve slovníku uvádí s obloučkem pod nimi). Pokud tyto slabiky stojí na začátku segmentu, ponecháváme je bez značení. Bývají thezemi.
- **AT** = atónická (neutralizovaná méi-you či atónová dān-d)
Atónické neutralizované slabiky jsou ty slabiky, které mohou být vysloveny tónicky, ale v dané větě za daných podmínek se jejich tón téměř nebo zcela neutralizuje. Atónické atónové slabiky jsou vždy bez tónu. V rámci naší analýzy ponecháváme oba tyto typy bez značení.

Další fází analýzy bylo rytmické členění segmentů a následně kól, kdy jsem na základě sledů určil rytmus v segmentech a kólech. Jelikož u jednoslabičných segmentů nelze určit rytmus, zaměřil jsem se u nich na zastoupení prominence jejich slabik (sloupec „prominence“ listu *Jednoslabičné segmenty*). U dvou- a víceslabičných segmentů jsem pak již rytmus určoval ve sloupci „rytmus“, u troj- a víceslabičných segmentů jsem navíc ještě zkoumal počet iktů ve sloupci „počet iktů“. Tato data jsem následně vyhodnotil v tabulkách nacházejících se v posledním listu dokumentu s názvem „*Celkové vyhodnocení*“. Určení prominence slabik u jednotlivých segmentů mi pak pomohlo při vyhodnocování počtu a přepisu sledů ve sloupcích „počet sledů“ a „přepis“ v listu „*Kóla*“. Nakonec jsem na základě těchto sledů určil celkový rytmus jednotlivých kól a rozdělil je do celkem 4 kategorií (sloupec „typ“) v závislosti na jejich rytmickém členění.

Výsledky jsem vždy znázornil v tabulkách, které v jednotlivých listech dokumentu Microsoft Excel uvádím vždy po pravé straně.

Při své práci jsem se potýkal jen s několika drobnými problémy. Jednalo se například o chybějící třetí větu u hesla 601 (0601.03). Poněkud odlišně oproti slovníku řeším v transkripci tónové sandhi. U oslabeně tónických slabik Švarný využívá horního indexu dvojky s tečkou, čímž značí oslabeně tónickou slabiku ve třetím tónu, která je však před další slabikou ve třetím tónu realizována jako tón druhý.⁶⁰ Ve své analýze jsem se

⁶⁰ ŠVARNÝ, Oldřich. *Učební slovník jazyka čínského*. I. s. xlv.

v těchto případech rozhodl pro využívání horního indexu³. Podobně je to i u slabik plně tónických, kdy Švarný pro tónové sandhi (zde se také jedná o výskyt dvou po sobě jdoucích třetích tónů) využívá speciální značku, já však ponechávám značení třetího tónu.

Jako přílohu tištěné verze mé práce uvádím na konec Protokol analýzy. Jedná se o celkový přehled nejdůležitějších zjištění této analýzy.

3 Praktická část

3.1 Lineární členění

3.1.1 Porovnání analyzovaných vět

Prvním krokem mé prozodické analýzy bylo lineární členění korpusu o velikosti 814 vět. Tyto věty jsem rozdělil na menší jednotky – kóla, segmenty a nakonec slabiky. Celkový počet kól v mém vzorku je 1548, segmentů je 3136 s celkem 9592 slabikami. Při zprůměrování těchto hodnot jsem zjistil, že jedna příkladová věta je v průměru tvořena 1,90 kóly, 3,85 segmenty a 11,78 slabikami. Tyto hodnoty lehce převyšují výpočty Terezy Slaměnikové, která ve své analýze vyzkoumala, že jedna příkladová věta obsahuje 1,6 kól, 3,3 segmentů a 9,4 slabik.⁶¹ Vzorek Oldřicha Švarného, který jako korpus použil namátkově vybraný text z *Hovorové čínštiny v příkladech* (konkrétně oddíly YD 201 – YD 204)⁶², obsahuje, jak uvádí, celkem 48 vět, 104 kól, 211 segmentů a 640 slabik.⁶³ To znamená, že jedna příkladová věta jeho korpusu je v průměru tvořena 2,17 kóly, 4,40 segmenty a 13,33 slabikami⁶⁴ (tyto hodnoty jsem zaokrouhlil na dvě desetinná čísla). Takové údaje převyšují hodnoty jak v mé analýze, tak i v analýze Terezy Slaměnikové.

3.1.2 Lineární členění kól

Kóla v mém vzorku jsou zastoupena v celkovém počtu 1548. Jeden kólon je v průměru tvořen 2,02 segmenty a 6,19 slabikami. Švarný uvádí, že průměrná délka kól je asi 6-7 slabik (ve jeho vzorku vyzkoumal hodnotu 6,15 slabik).⁶⁵ Lze vidět, že co do počtu slabik na kólon se naše hodnoty takřka shodují. V porovnání s analýzou Terezy

⁶¹ SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. Rytmičké členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1–50). s. 67.

⁶² ŠVARNÝ, Oldřich. *Hovorová čínština v příkladech*. 3. s. 23.

⁶³ Tamtéž, s. 23-25.

⁶⁴ Oldřich Švarný tyto hodnoty neuvádí.

⁶⁵ ŠVARNÝ, Oldřich. *Hovorová čínština v příkladech*. 3. s. 24.

Slaměnikové, která uvádí průměr 5,7 slabik na kólon,⁶⁶ je mnou naměřená hodnota mírně vyšší.

Kóla v mé analýze byla tvořena jedním až šesti segmenty. Jak lze vidět v tabulce číslo 1, největší zastoupení měla kóla tvořená dvěma segmenty, která tvořila mírně přes polovinu vzorku, tedy 50,65 %. Zhruba o polovinu menší podíl měla kóla tvořená pouze jedním segmentem, ta tvořila 25,32 % vzorku. Jen o 4,52 % méně měla zastoupení kóla tvořená třemi segmenty. Nejmenší zastoupení měla kóla tvořená čtyřmi, pěti a šesti segmenty. Kólon se šesti segmenty se v mém vzorku vyskytl pouze jednou.

Velikost kól - segmenty		
Počet segmentů	AČ	RČ
1	392	25,32 %
2	784	50,65 %
3	322	20,80 %
4	41	2,65 %
5	8	0,52 %
6	1	0,06 %

Tabulka 1: Lineární členění kól

Četnost výskytu segmentů různých velikostí v kólech mého korpusu se téměř shoduje s četností v analýze Terezy Slaměnikové.⁶⁷ I v její analýze mají největší zastoupení kóla se dvěma segmenty, jejichž relativní četnost je 45,9 %, tedy jen o 4,75 % méně než v mé analýze. Kól o velikosti tří segmentů se v jejím vzorku nachází jen nepatrně více. Nepříliš rozdílné hodnoty nacházíme i u kól o velikosti čtyř a pěti segmentů. Na rozdíl od mé analýzy se kólon o více než pěti segmentech v jejím vzorku nevyskytuje.

3.1.3 Lineární členění segmentů

V mém korpusu se nacházejí segmenty o velikosti od jedné až po devět slabik. Segmenty osmislabičné se však v mé analýze nevyskytují. Švarný uvádí, že průměrná velikost segmentu se pohybuje od 2,5 až 4,5 slabiky.⁶⁸

⁶⁶ SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. Rytmičké členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1–50). s. 67.

⁶⁷ Tamtéž, s. 25.

⁶⁸ ŠVARNÝ, Oldřich. *Hovorová čínština v příkladech*. 3. s. 24.

Velikost segmentů		
Počet slabik	AČ	RČ
1	92	2,93 %
2	1115	35,55 %
3	924	29,46 %
4	641	20,44 %
5	271	8,64 %
6	74	2,36 %
7	18	0,57 %
9	1	0,03 %

Tabulka 2: Lineární členění segmentů

Jak můžeme vidět v tabulce 2, toto rozmezí lze aplikovat i na mou analýzu, kdy jsou nejvíce zastoupeny segmenty dvouslabičné, trojslabičné, čtyřslabičné a do jisté míry i pětislabičné. Švarný dále uvádí, že průměrný počet slabik na jeden segment je v jeho vzorku 3,03.⁶⁹ Průměrný počet slabik na jeden segment v mé analýze je 3,06. Tato hodnota je tedy takřka totožná s průměrem Oldřicha Švarného. Oproti analýze Terezy Slaměnikové je však vyšší, průměrný počet slabik na segment v její analýze je 2,85.⁷⁰

Největší zastoupení mají segmenty dvouslabičné s relativní četností 35,55 %. Jak ve své analýze uvádí V. Skopalová, relativní četnost dvouslabičných segmentů je ve Švarného analýze celkem 67 %.⁷¹ Tato hodnota je po zaokrouhlení na jedno desetinné místo 1,9krát vyšší než hodnota v mé analýze.

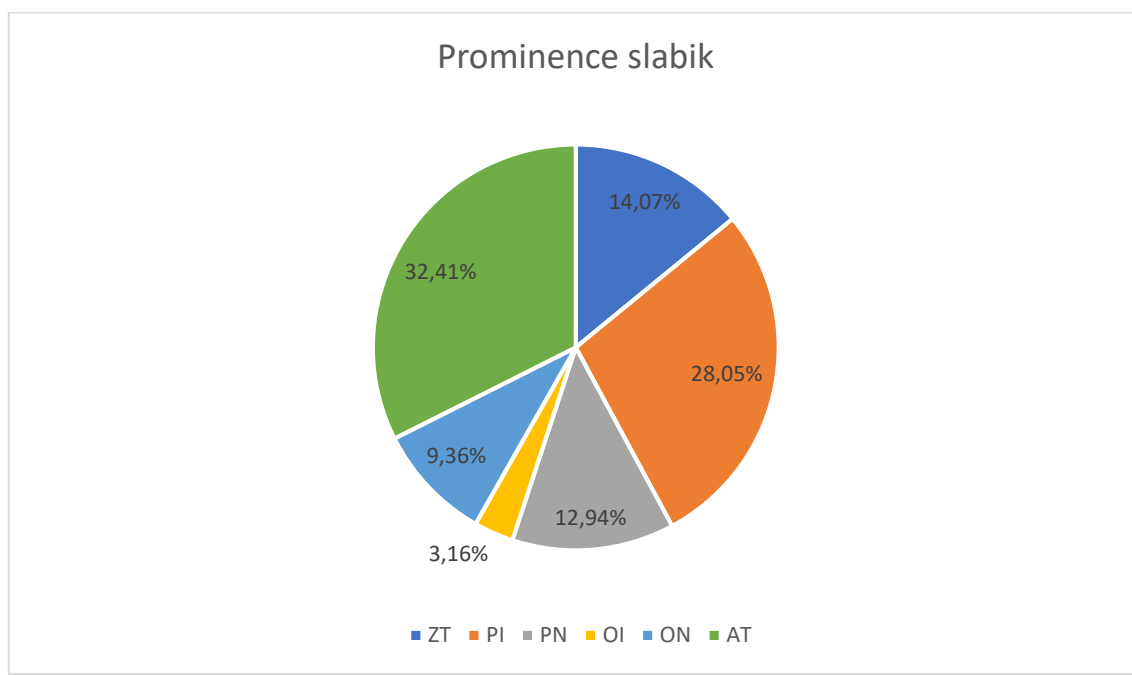
Druhý největší podíl mají v mé analýze segmenty trojslabičné, ty mají relativní četnost 29,46 %. Za nimi následují segmenty čtyřslabičné s relativní četností 20,44 %. Pětislabičné hodnoty jsou ve vzorku zastoupeny z 8,64 %. Jednoslabičné segmenty v mém vzorku mají relativní četnost 2,93 %. Toto číslo je podobné relativní četnosti šesti a vícslabičných segmentů, kdy šestislabičné mají relativní četnost 2,36 %, sedmislabičné 0,57 % a devítislabičné 0,03 %.

⁶⁹ ŠVARNÝ, Oldřich. *Hovorová čínština v příkladech*. 3. s. 24.

⁷⁰ SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. Rytmičké členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1–50). s. 67.

⁷¹ SKOPALOVÁ, Veronika. *Prosodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 419-503)*. s. 20.

3.1.4 Prominence slabik

Graf 1: Prominence slabik

Výše uvedený graf číslo 1 znázorňuje prominenci jednotlivých slabik v mém korpusu. Největší zastoupení zaujímají slabiky bez tónu, tedy slabiky atónické. Ty mají relativní četnost 32,41 % a tvoří tedy více než čtvrtinu celku. O něco menší četnost mají slabiky plně tónické iktové, které tvoří 28,05 % celku. Slabiky zdůrazněně tónické tvoří 14,07 % celku, podobnou hodnotu mají slabiky plně tónické neiktové s relativní četností 12,94 %. O něco méně jsou zastoupeny slabiky oslabeně tónické neiktové s 9,36 %. Slabik oslabeně tónických iktových je téměř třikrát méně než neiktových, tvoří 3,16 % celku. Po vzoru Šárky Twardzikové jsem sečetl procentuální zastoupení iktových a neiktových slabik⁷² a zjistil jsem, že jejich společný poměr je, stejně jako v její analýze, takřka 1 ku 1 (kdy iktových slabik je 45,29 % a neiktových je 54,71 %).

Ve vzorku T. Slaměňíkové jsou zdůrazněně tónické slabiky zastoupeny z 19,06 %, plně tónické iktové z 26,37 %, plně tónické neiktové z 14,48 %, oslabeně tónické iktové z 1,48 %, oslabeně tónické neiktové z 9,54 %, atónické slabiky u ní tvoří 29,08 % celku.⁷³ V porovnání s grafem číslo 1 můžeme vidět, že největší rozdíl v prominenci slabik v mé analýze a analýze T. Slaměňíkové je u slabik zdůrazněně tónických (v mém vzorku jich je o 4,99 % méně) a slabik atónických, kterých je v mém vzorku o 3,33 % více.

⁷² TWARDZIKOVÁ, Šárka. *Prozodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 247–330)*. s. 26.

⁷³ SLAMĚŇÍKOVÁ, Tereza. *Rytmičké členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1–50)*. s. 80.

T. Slaměniková rovněž uvádí, že v její studii nese plný tón pouze 60 % slabik, 29 % slabik se realizuje bez tónu a zbývajících 11 % tvoří slabiky s oslabenými tóny.⁷⁴ V mém vzorku tvoří slabiky s plným tónem zhruba 55,07 % celku, 12,52 % tvoří slabiky s oslabeným tónem a 32,41 % slabik je realizováno bez tónu. Tyto hodnoty jsou víceméně stejné jako v hodnoty v analýze T. Slaměnikové a potvrzují jak zmíněnou tendenci moderní čínštiny k ubývání tónovosti,⁷⁵ tak tvrzení, že právě díky existenci atonických, neutralizovaných a tónově oslabených slabik standardní čínština již není čistě tónovým jazykem, jakým je např. vietnamština.⁷⁶

V mém vzorku se vyskytlo několik zajímavých případů prominence slabik, kterým bych rád věnoval pozornost. Poněkud odlišným příkladem zdůrazněně tónické slabiky, který se v mém korpusu objevil, je slabika **yo** 哟 v následující exemplifikační větě:

0686.07a jiǎ: nǐ chāo-**nǎr**-zǒu?
 yǐ: **yo**, wo-dōu-bu-biàn **fāng**xiang-le.

Tato slabika, byť je zdůrazněně tónická, je v prozodické transkripci zapsána bez tónu a do jisté míry se tedy liší od zdůrazněně tónických slabik **nǎr** a **fāng** ve stejné příkladové větě. Toto citoslovce vyjadřující lehké překvapení mluvčího⁷⁷ je uváděno v prvním tónu jako yō či bez tónu jako yo.⁷⁸ Objevují se však také případy, kdy je toto citoslovce realizováno i v tónu druhém jako yó. Tyto rozdíly v tónovosti existují z toho důvodu, že se citoslovce v čínských slovnících zpravidla uvádějí s tónovými charakteristikami, které je však třeba chápat jen jako aproximace intonací, s jakými se tato slova vyslovují.⁷⁹ Zdůraznění slabiky bez tónu je však zajímavý případ, který by si zasloužil více pozornosti, neboť jej O. Švarný ve teoretickém popisu nezmiňuje. V příkladu se jedná o slabiku tvořící kólon a lze ji popsat jako zdůrazněnou atónickou neutralizovanou, přičemž je zároveň i arzí.

⁷⁴ SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. Rytmičké členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1–50). s. 64.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ TRÍSKOVÁ, Hana. *Segmentální struktura čínské slabiky*. s. 17.

⁷⁷ *Hanying cidian: xiudǐngban suoyinben*. s. 1509.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Prozodická gramatika čínštiny*. s. 102.

3.2 Rytmické členění segmentů

3.2.1 Jednoslabičné segmenty

Jednoslabičné segmenty tvoří s absolutní četností 92 výskytů jen malé procento mého vzorku. Tyto segmenty bývají označovány jako jednoslabičné segmenty liché, přičemž se jedná o plně tónické slabiky.⁸⁰ Toto tvrzení se vztahuje na všechny jednoslabičné segmenty v mém korpusu kromě výše zmíněného segmentu tvořeného slabikou **yo**. Švarný zmiňuje, že se jednoslabičná slova seskupují navzájem především do binárních dvojic, nebo se připojují k již utvořeným dvoj- a vícetabličným sledům a jen vzácně zůstávají jako jednoslabičné plně tónické segmenty. To platí i pro mou analýzu, neboť tyto segmenty zaujímají pouze 2,93 % z celkového počtu.

Liché slabiky mohou být buď plně tónické iktové či zdůrazněně tónické iktové. Na rozdíl od následujících druhů segmentů zde neurčujeme rytmus, neboť samostatná slabika nemůže vytvářet žádný z typů rytmů.⁸¹ Jak lze vidět v tabulce 3, v mém vzorku převažují slabiky plně tónické iktové s relativní četností 68,48 %, o něco méně je slabik zdůrazněně tónických, ty jsou zastoupeny z 31,52 %.

Prominence	AČ	RČ
PI	63	68,48 %
ZT	29	31,52 %

Tabulka 3: Prominence slabik jednoslabičných segmentů

Tato čísla se dost liší od analýzy T. Slaměňkové. Ta zjistila, že přibližně dvě třetiny jednoslabičných segmentů tvoří slabiky se zdůrazněně tónickou prominencí a jednu třetinu slabiky plně tónické.

Pozice v kóle	AČ	RČ
na začátku	53	57,61 %
Uprostřed	8	8,70 %
na konci	17	18,48 %
tvoří kólon	14	15,22 %

Tabulka 4: Pozice slabik v jednoslabičných segmentech

Tabulka 4 ukazuje, že více než polovina jednoslabičných segmentů v mé analýze stojí na začátku kóla, o dost méně se vyskytují na konci kóla a jen velmi zřídka uprostřed. 14 takových segmentů z celkových 92 tvoří samostatně jeden kólon.

⁸⁰ POSPĚCHOVÁ, Zuzana. *Tónové změny v moderní čínštině ze sociolingvistické perspektivy*. s. 28.

⁸¹ TWARDZIKOVÁ, Šárka. *Prozodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 247–330)*. s. 27.

3.2.2 Dvouslabičné segmenty

Dvouslabičné segmenty mají v mém vzorku s relativní četností 35,55 % největší zastoupení.

Rytmus	AČ	RČ
AS	427	38,30 %
DE	688	61,70 %

Tabulka 5: Rytmičké členění dvouslabičných segmentů

Rytmus v těchto segmentech může být sestupný (descendentní), nebo vzestupný (ascendentní). Při ascendentním sledu slabice, která je nositelem iktu (arzi) předchází méně prominentní slabika (theze); při sledu descendentním za iktovou slabikou theze následuje.⁸² Descendentní sled je v mé analýze zastoupen zhruba 1,6krát více než sled ascendentní. Došel jsem tedy ke stejnému závěru jako Oldřich Švarný a David Uher, kteří vyzkoumali, že se ve dvouslabičných segmentech objevuje převážně sled sestupný.⁸³

V analýze Oldřicha Švarného rovněž převažují segmenty se sestupným sledem (s relativní četností zhruba 56 %), vzestupný sled je zastoupen ze 44 %.⁸⁴ V mé analýze je však převaha descendentního sledu u dvouslabičných segmentů o něco větší než u O. Švarného. Podobných dat dosáhla i T. Slaměnková ve své analýze, z celkového počtu 551 segmentů je 34,7 % tvořeno ascendentním a 65,3 % descendentním sledem.⁸⁵

Dvouslabičné segmenty jsou tvořeny buď kompozity nebo syntagmaty. Objevují se kompozita s ascendentním sledem (0664.02a), kompozita s descendentním sledem (0621.17), syntagmata s ascendentním sledem (0628.01a) a syntagmata s descendentním sledem (0614.07).

0664.02a guǐjǐ,

0621.17 dōngxi

0628.01a gen-tā

0614.07 zhe⁴-ge

⁸² ŠVARNÝ, Oldřich. *Hovorová čínština v příkladech*. 3. s. 33.

⁸³ ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Prozodická gramatika čínštiny*. s. 14.

⁸⁴ ŠVARNÝ, Oldřich. *Hovorová čínština v příkladech*. 3. s. 34.

⁸⁵ SLAMĚNKOVÁ, Tereza. Rytmičké členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1–50). s. 69.

3.2.2 Trojslabičné segmenty

Počet iktů	AČ	RČ
1 iktus	615	66,56 %
2 ikty	309	33,44 %

Tabulka 6: Ikty ve trojslabičných segmentech

U trojslabičných segmentů je možný výskyt jednoho, nebo dvou iktů. Segmenty s jedním iktem jsou zastoupeny ze dvou třetin (konkrétně 66,56 %). Zbývající třetinu tvoří segmenty se dvěma ikty.

V tabulce 7 můžeme vidět rytmické členění trojslabičných segmentů. Tato tabulka má dvě části. První část znázorňuje detailnější popis a zastoupení rytmu daných segmentů, zatímco druhá část ukazuje celkovou četnost jednotlivých rytmů. Podobně postupují i při pojednávání o čtyřslabičných segmentech, kde druhou část tabulky umístíme pod první část. U pětislabičných, šestislabičných a sedmi- a víceslabičných segmentů se druhá část tabulky z důvodu úspory místa a větší přehlednosti nachází napravo od první části. U jednoiktových dvouslabičných segmentů má největší zastoupení descendentní sled s příklonkou (pDE), který tvoří 33,01 % z celku (příkladem takového sledu je například 0607.02). O něco méně jsou zastoupeny sledy ryze descendentní (0615.06). Co se ascendentního sledu týká, je zastoupen z 8,66 % (příkladem je 0610.04), vzestupných sledů obsahující enklitikum je o 2,38 % více (například 0640.14a).

0607.02 wo-líkai

0615.06 **wáng**-dàifu

0610.04 bu-hǎo**chī**

0640.14a bānjiā-ne

Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ
1 iktus	AS	80	8,66 %
	ASe	102	11,04 %
	DE	128	13,85 %
	pDE	305	33,01 %
2 ikty	AKR	309	33,44 %
Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ
1 iktus	AS	182	19,70 %
	DE	433	46,86 %
2 ikty	AKR	309	33,44 %

Tabulka 7: Rytmičké členění trojslabičných segmentů

Při pojednávání o trojslabičných segmentech O. Švarný tvrdí, že jsou vzestupné sledy v segmentech méně četné než ty sestupné.⁸⁶ Z tabulky 7 lze vypořadovat, že je descendentní sled zastoupen téměř z poloviny. Takový výskyt jde opět ruku v ruce s výsledky a teorií O. Švarného. V porovnání se vzorkem T. Slaměnikové je výskyt descendentního sledu u trojslabičných jednoiktových segmentů v mém vzorku velmi podobný, v její analýze tvoří tento typ sledu zhruba 47,4 %.⁸⁷ Výskyt akronymického sledu u trojslabičných dvojiktových segmentů byl v jejím vzorku o něco větší⁸⁸ než v mém. Opět tedy můžeme vypořadovat, že nejvíce zastoupen je rytmus descendentní, následně akronymický a poté až ascendentní.

U trojslabičných segmentů se dvěma ikty se objevuje pouze jeden sled, a to akronymický, kdy je iktus na první a třetí slabice. Příkladem takového sledu je 0668.12. Tento segment je tvořen slabikami s prominencí ZT+AT+PI. Dalším příkladem je 0634.04, kdy je první a třetí slabika zdůrazněně tónická, slabika uprostřed je plně tónická neiktová. Na těchto příkladech můžeme vidět, že se v mém vzorku akronymický sled objevuje nejenom u trojslabičných syntagmat, ale i u trojslabičných kompozit (viz **qián**shuǐ**yuán**).

0668.12 **měi**-ge-rén,

0634.04 **qián**shuǐ**yuán**,

3.2.3 Čtyřslabičné segmenty

U čtyřslabičných segmentů je možnost výskytu jednoho nebo dvou iktů. Tabulka 8 ukazuje, že jsou v mém vzorku segmenty s jedním iktem zastoupeny téměř z jedné čtvrtiny s relativní četností 22,78 %. Segmenty se dvěma ikty se vyskytují ve 495 případech z celkových 641.

Počet iktů	AČ	RČ
1 iktus	146	22,78 %
2 ikty	495	77,22 %

Tabulka 8: Ikty ve čtyřslabičných segmentech

Švarný uvádí, že čtyřslabičné jednoiktové segmenty vznikají dvěma způsoby: buď kombinací dvou sledů dvouslabičných nebo spojením dvouslabičného sledu

⁸⁶ ŠVARNÝ, Oldřich. *Hovorová čínština v příkladech*. 3. s. 39.

⁸⁷ SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. Rytmičké členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1–50). s. 80.

⁸⁸ Tamtéž.

s předklonkou a příklonkou zároveň. Dále zmiňuje, že spojení dvouslabičného sledu s proklitikem a enklitikem je, stejně jako u trojslabičných segmentů (zde se však spojuje předklonka a příklonka s jednoslabičným slovem), nejčastějším typem.⁸⁹

Při kombinaci dvou sledů dvojslabičných se iktus realizuje zpravidla na sledu prvním; bývá to sled sestupný; výjimečně i vzestupný.⁹⁰ Příkladem segmentu s takovým sledem je 0629.02a. Zde iktus spočívá na první (ZT) slabice, za kterou následují slabiky atónické, kdy poslední dvě tvoří, jak píše Švarný, tzv. atónický sled, kde je iktová slabika tónicky neutralizována.⁹¹ Při pomalejší a zřetelnější výslovnosti výslovnosti by si atónický sled uchoval zbytek tónu, což v praxi znamená, že by vznikl buď čtyřslabičný dvouiktový segment (**shén**me-shíhour), případně dva segmenty dvouslabičné (například **shén**me shíhour).⁹² Z tabulky 9 lze vyčíst, že se jednoiktové segmenty s čistě descendentním sledem objevují s nízkou relativní četností 2,96 %. O něco více jsou zastoupeny segmenty s předklonkou, které mají iktus až na druhé slabice, např. 0619.07. Před plně tónickou slabikou chū stojí oslabeně tónická neiktová slabika jiu, která tvoří proklitikum. Výskyt iktu na druhé slabice se v mém vzorku objevuje i u kompozit jako například 0691.07. Zde je předklonkou plně tónická neiktová slabika nǚ. V případě, že je iktus na druhé slabice, za kterou následují dvě slabiky atónové, jedná se o sled ascendentní se dvěma příklonkami (příkladem je 0695.04). Tento typ sledu je však v mém vzorku zastoupen pouze z 2,03 %.

0629.02a **shén**me-shihour.

0619.07 jiu-chūqu-le

0691.07 nǚháizimen

0695.04 chēzhànshang-d

⁸⁹ ŠVARNÝ, Oldřich. *Hovorová čínština v příkladech*. 3. s. 40.

⁹⁰ ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Prozodická gramatika čínštiny*. s. 17.

⁹¹ ŠVARNÝ, Oldřich. *Hovorová čínština v příkladech*. 3. s. 40.

⁹² Tamtéž.

Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ
1 iktus	AS	4	0,62 %
	ASe	33	5,15 %
	ASee	13	2,03 %
	DE	19	2,96 %
	pDE	55	8,58 %
	jiné	22	3,43 %
Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ
1 iktus	AS	50	7,80 %
	DE	74	11,54 %
	jiné	22	3,43 %
		146	22,78 %

Tabulka 9: Rytmičké členění čtyřslabičných jednoiktových segmentů

Pokud je rytmičkový přízvuk na třetí slabice, může se jednat o sled ascendentní s pouze jednou příklonkou, nebo o kombinaci ascendentního a descendentního sledu v rámci jednoho segmentu, kdy nelze považovat první či poslední slabiku za předklonku či příklonku.⁹³ V prvním případě většinou tvoří příklonku slabika atónická atónová (jako například v *0616.04* či *0628.03a*), objevují se však také případy, kdy je příklonkou slabika atónická neutralizovaná, jak můžeme vidět na příkladu *0617.01*. Ryze ascendentní sled, tj. pokud je iktus pouze na čtvrté slabice, je v mém vzorku velmi vzácný a objevuje se jen ve 4 případech ze 146. Příkladem takového sledu je *0664.04*.

0616.04 ta-yǎnzòu-d

0628.03a shi-jiǎpí-d.

0617.01 yi-bǎi-duō-tou

0664.04 ta-dou₁-bù-dǒng

V mém vzorku se však objevily také čtyřslabičné jednoiktové segmenty tvořené ascendentním sledem, za kterým následuje sled descendentní. Na příkladech *0630.01*, *0664.07* či *0649.02* si lze povšimnout, že se descendentní sled, který je předcházen ascendentním, objevuje při výskytu kompozit. Kompozitum se však může objevit

⁹³ SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. Rytmičké členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1–50). s. 71.

i v obou částech segmentu, jak lze vidět na příkladu 0625.11. Zde oproti předešlým příkladům iktus na druhé slabice prvního sledu.

0630.01 jiu-tán-**tiān**qi

0664.07 bu-gòu-**qīng**chu

0649.02 zai-kàn-**fēng**jīng

0625.11 gōng**kāi**-xuānbu

Procentuální zastoupení různých druhů sledů čtyřslabičných jednoiktových segmentů v mém vzorku je podobné tomu v analýze T. Slaměnkové. I u ní jsou ze čtyřslabičných jednoiktových segmentů nejvíce zastoupeny ty se sledem descendentním (s relativní četností zhruba 15,86 %⁹⁴), výskyt sledu ascendentního není tak velký. Nejméně se u ní, stejně jako v mém vzorku, vyskytuje kombinace vzestupného a sestupného sledu.

U čtyřslabičných dvoiktových segmentů v mém vzorku převažuje akronymie, kdy je na začátku segmentu dvojslabičný sled sestupný a za ním dvojslabičný sled vzestupný. Takovou akronymii Švarný přirovnává ke zkratkám typu ČSAD, SSSR či FFUK.⁹⁵ Největší zastoupení má v mém vzorku akronymický sled bez jakékoliv předklonky či příklonky, příkladem takového druhu je 0657.08a. Švarný dále uvádí, že je tato akronymie často tvořena bezprostředním sledem dvou dvouslabičných podstatných jmen, jež jsou ve vztahu člen blíže určující a člen bližší určený, což můžeme vidět právě na příkladu 0657.08a. Čtyřslabičná akronymie bez proklitika či enklitika se však v mém vzorku objevuje i u syntagmat jako například 0654.17a a idiomů jako 0598.03. Méně je zastoupena trojslabičná akronymie s enklitikem, které je většinou tvořeno atónickou atónovou slabikou (0677.05). Objevuje se však také případ, kdy je příklonka tvořena plně tónickou neiktovou slabikou, která tvoří plnovýznamové slovo (0683.09). Poměrně stejný výskyt má trojslabičná akronymie s proklitikem (0627.01a). Celkově je v mém vzorku akronymie s relativní četností 49,14 % nejběžnějším typem rytmického sledu

⁹⁴ SLAMĚNKOVÁ, Tereza. Rytmičké členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1–50). s. 80.

⁹⁵ ŠVARNÝ, Oldřich. *Hovorová čínština v příkladech*. 3. s. 49.

u čtyřslabičných dvouiktových segmentů, stejně jako tomu je i v analýze T. Slaměnikové.⁹⁶

- 0657.08a rénmin-rì**bào**
- 0654.17a wǒ-ke₃-bu-huì
- 0598.03 chī-hē-piáo-dǔ
- 0677.05 hǎo-ji-nián-le
- 0683.09 qiǎoke**lì**-táng
- 0627.01a hen-**duō**-shìjian¹

Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ
2 iktý	AS+AS	16	2,50 %
	DE+DE	164	25,59 %
	AKR	163	25,43 %
	AKRe	79	12,32 %
	pAKR	73	11,39 %
		495	77,22 %
Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ
2 iktý	AS+AS	16	2,50 %
	DE+DE	164	25,59 %
	AKR	315	49,14 %
		495	77,22 %

Tabulka 10: Rytmičké členění čtyřslabičných dvouiktových segmentů

Zhruba o polovinu méně než akronymie je zastoupena struktura tvořená kombinací dvou descendentních sledů (0679.08). Jen velmi malý výskyt jsem zaznamenal u struktury tvořené kombinací dvou ascendentních sledů (0641.15).

- 0679.08 **zhēn**-bu-zhíde
- 0641.15 pǔ**tōng**-d-shū

⁹⁶ SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. Rytmičké členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1–50). s. 72.

3.2.4 Pětislabičné segmenty

Počet iktů	AČ	RČ
1 iktus	32	11,81 %
2 ikty	210	77,49 %
3 ikty	29	10,70 %

Tabulka 11: Ikty v pětislabičných segmentech

U pětislabičných segmentů může dojít k výskytu až tří iktů. V mém vzorku jsou nejvíce zastoupeny pětislabičné segmenty dvouiktové, které jsou zastoupeny ze 77,49 %.

V poměrně stejné míře jsou zastoupeny pětislabičné segmenty jednoiktové a trojiktové, které dohromady tvoří zhruba čtvrtinu celku pětislabičných segmentů.

Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ	Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ
1 iktus	ASee	6	2,21 %	1 iktus	AS	13	4,80 %
	ASee	7	2,58 %		DE	10	3,69 %
	DE	3	1,11 %		jiné	9	3,32 %
	pDE	7	2,58 %			32	11,81 %
	jiné	9	3,32 %				
		32	11,81 %				

Tabulka 12: Rytmičké členění pětislabičných jednoiktových segmentů

Jak můžeme vidět v tabulce 12, u pětislabičných jednoiktových segmentů se objevuje ascendentní sled se dvěma (0627.02) či třemi příklonkami (0671.03). Vyskytuje se také descendentní sled (0677.12a), descendentní sled s předklonkou (0633.03) a do jisté míry také kombinace ascendentního a descendentního sledu (0621.23).

0627.02 jiu-sàn**bù**-qu-le

0671.03 shuì-**jiào**-d-shihour

0677.12a **zhàn**dou₃qilai-le

0633.03 dou-àishang-ta-le

0621.23 wo-hǎo-**péng**you-d

Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ	Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ
2 ikty	AS+AS	6	2,21 %	2 ikty	AS+AS	11	4,06 %
	AS+ASe	5	1,85 %		DE+DE	79	29,15 %
	DE+DE	47	17,34 %		AKR	105	38,75 %
	pDE+DE	32	11,81 %		jiné	15	5,54 %
	AKR	30	11,07 %			210	77,49 %
	AKRe	24	8,86 %				
	AKRee	6	2,21 %				
	pAKR	32	11,81 %				
	pAKRe	13	4,80 %				
	jiné	15	5,54 %				
		210	77,49 %				

Tabulka 13: Rytmické členění pětislabičných dvouiktových segmentů

Akronymie má u pětislabičných dvouiktových segmentů, stejně jako u těch čtyřslabičných, největší zastoupení. V mém vzorku se objevuje akronymická struktura segmentu bez příklonky či předklonky (0676.06), s jednou příklonkou (0690.02) nebo dvěma příklonkami (0648.03). Relativně hojně se objevuje také akronymická struktura s předklonkou (0640.11), o něco méně pak tříslabičná akronymická struktura s proklitikem a enklitikem (0660.09). V poměrně velké míře je také zastoupen rytmický sled descendentní, který je tvořen buď dvěma sestupnými sledy (0614.06), nebo dvěma sestupnými sledy, kdy je k prvnímu z nich připojeno proklitikum (0611.14). Jen zřídka se v mém vzorku objevují dva ascendentní sledy (0614.02a) a dva ascendentní sledy, kdy se za druhým z nich pojí příklonka (0655.01). Do kategorie „jiné“ u těchto dvouiktových segmentů řadím ty nejméně obvyklé rytmické sledy, jedná se například o kombinaci akronymického sledu tvořeného třemi slabikami a sestupného sledu tvořeného dvěma slabikami (0627.09) a kombinaci ascendentního sledu, za kterým následuje sled akronymický (0663.13). U pětislabičných dvojiktových segmentů se taktéž lze poprvé setkat s kombinací ascendentního a descendentního sledu, který je však oddělen atónickou slabikou, která tvoří předklonku/příklonku. Příkladem takové struktury je třeba 0657.01, kdy proklitikum/enklitikum tvoří atributivní slovece 的 d.

0676.06 zìj i₃-d-tǔdì

0690.02 tǎtelā-shān-d

0648.03 dàibiao tuán-qu-le

0640.11	ta-chuānzh-yi-shuang ¹
0660.09	ni- gào su-wo ³ -d
0614.06	jīguan- nèi bu-d
0611.14	ni-yào-dao-nei ⁴ -ge
0614.02a	bàozhèng-d-zhèng fǔ
0655.01	dì yī -jiānyù-qu
0627.09	nǐmen-dei ₃ - fáng bei
0663.13	ta-yě-hēbu zú
0657.01	gāng-kāi-d- mǔ dan

Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ	Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ	
3 ikty	AKR+AS	7	2,58 %	3 ikty	AKR	29	10,70 %	
	DE+AKR	22	8,12 %				29	10,70 %
		29	10,70 %					

Tabulka 14: Rytmičké členění pětislabičných trojiktových segmentů

V pětislabičných trojiktových segmentech, kde se vyskytují tři ikty, se objevují dva typy akronymických struktur: kombinace tříslabičného akronymického sledu a dvouslabičného vzestupného sledu (0637.07) či početnější kombinace dvouslabičného sestupného a trojislabičného akronymického sledu (0687.07).

0637.07 túshuguǎn-d-rén

0687.07 **shén**me-xīnxian-shìr?

3.2.5 Šestislabičné segmenty

Počet iktů	AČ	RČ
1 iktus	4	5,41 %
2 ikty	37	50,00 %
3 ikty	33	44,59 %

Tabulka 15: Ikty šestislabičných segmentů

Šestislabičné segmenty jsou v mém vzorky tvořeny zpravidla dvěma nebo třemi ikty. Jen velmi ojediněle se vyskytuje pouze jeden iktus, a sice ve čtyřech případech, kdy

jsou všechny segmenty tvořeny ascendentním sledem, který předchází descendentní (0628.02).

0628.02 ni-méi-kànchulai-ma

Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ	Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ
2 iktý	AS+AS	1	1,35 %	2 iktý	AS+AS	2	1,35 %
	AS+ASe	1	1,35 %		DE+DE	14	18,92 %
	DE+DE	1	1,35 %		AKR	14	18,92 %
	pDE+DE	13	17,57 %		jiné	7	10,81 %
	AKR	1	1,35 %			37	50,00 %
	AKRee	1	1,35 %				
	AKReee	2	2,70 %				
	pAKR	5	6,76 %				
	pAKRe	5	6,76 %				
	jiné	7	9,46 %				
		37	50,00 %				

Tabulka 16: Rytmické členění šestislabičných segmentů

V šestislabičných dvouiktových segmentech jsou ve stejném počtu zastoupeny rytmičké sledy akronymický a descendentní, o polovinu méně je v mém vzorku segmentů, které mají nepříliš obvyklé rytmičké členění a řadím je do kategorie „jiné“. Segmenty s ascendentním rytmičkým sledem se v mém vzorku vyskytly pouze dva. Zatímco první segment příklonku neobsahuje (0663.08), ve druhém segmentu je příklonka až za druhým vzestupným sledem (0625.04).

0663.08 wo-zú-**chī**le-yi-dun⁴

0625.04 dou-bùhǎole-jú-le

U descendentního rytmičkého sledu šestislabičných dvouiktových segmentů v mém vzorku je příznačné to, že se k nim na začátku připojuje příklonka (0606.01a). Pouze u jednoho segmentu sestupného charakteru se proklitikum nevyskytuje (0665.06).

0606.01a xiàng-**zì**jǐ-d-háiz.

0665.06 **tí**chulaile-méi-you

Stejně početná je akronymie, pro kterou je v mém vzorku charakteristický výskyt buď předklonky, nebo předklonky a příklonky zároveň. Pouze jednou se vyskytuje akronymická struktura bez enklitika či proklitika (0611.05a), jeden výskyt jsem

zaznamenal také u akronymické struktury se dvěma příklonkami (0662.10). Oproti tomu se v mém vzorku dvakrát vyskytla akronymická struktura, která je tvořena trojslabičným akronymickým sledem, za kterým následuje trojslabičný atónický sled tvořící celkem tři příklonky (0672.04, 0634.09). Akronymická struktura pouze s předklonkou (0629.07) se vyskytuje celkem pětkrát, stejně zastoupená je čtyřslabičná akronymická struktura s proklitikem a enklitikem zároveň (0654.13).

0611.05a **sān**-nianji-d-dàibiǎo.

0662.10 huí-dao-qiánxiàn-qu-le.

0672.04 bú-zhùyì-d-shihour

0634.09 **sì**-dian₃-zhong¹-d-shihour

0629.07 ta-**cóng**lai-bu-zhidào

0654.13 he-nánren-yí-**yàng**-d

Případů, které jsem u šestislabičných dvouiktových segmentů zařadil do kategorie „jiné“, bylo celkem 7. Ve dvou případech jde o kombinaci ascendentního, descendentního a znovu ascendentního sledu (0633.14), dvakrát se objevuje struktura, kde je vzestupný sled oddělený proklitikem/enklitikem od sestupného (0634.08) a jednou jsem zaznamenal kombinaci ascendentního sledu a dvou descendentních, které bezprostředně následují (0667.09). Poslední dva segmenty s neobvyklým rytmickým sledem jsou oba tvořeny trojslabičným akronymickým sledem s proklitikem, za kterým následuje descendentní sled (0678.01a).

0633.14 di'èr-**èr**-nǚzi-zhōngxué

0634.08 ba-zhí-qián-d-dong¹xi

0667.09 ta-cháo-**chuāng**hu-nei⁴-bianr

0678.01a shi-kēxueyuàn-**yuàn**shi

Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ	Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ
3 ikty	DE+DE+DE	7	9,46 %	3 ikty	DE+DE+DE	7	9,46 %
	DE+AKR	1	1,35 %		AKR	21	28,38 %
	DE+AS+AS	2	2,70 %		jiné	5	6,76 %
	DE+DE+AS	9	12,16 %			33	44,59 %
	pAKR+AS	2	2,70 %				
	pDE+AKR	4	5,41 %				
	AKR+AS	2	2,70 %				
	AKR+ASe	1	1,35 %				
	jiné	5	6,76 %				
		33	44,59 %				

Tabulka 17: Rytmické členění šestislabičných trojiktových segmentů

Z pravé části tabulky 17 lze vidět, že se u šestislabičných segmentů se třemi ikty vyskytuje nejvíce rytmický sled akronymický, a sice z 28,38 %. Levá část tabulky ukazuje, že určování sledů začíná být od tohoto druhu segmentů poněkud komplikované, neboť je zde vícero poněkud složitějších kombinací, kterými jsou tyto segmenty realizovány. Nejvíce početná je akronymická struktura tvořená dvěma sestupnými sledy a jedním vzestupným (0626.05a). Druhou nejpočetnější je struktura sestupného rázu tvořená třemi descendentními sledy (0662.06).

0626.05a bànli-**qīng**li-gōngzuò

0662.06 tūdi-gāige-yùndong

Příklady zbylých akronymických struktur uvádím z důvodu minimálního zastoupení nejrůznějších kombinací v následujícím seznamu:

- 0611.14 **wēi**xian-d-dìfang-qù DE+AKR
- 0614.07 **xīng**zheng-gōngzuò-rényuán DE+DE+AS
- 0688.09a gei-háiz-chī-d-qián pAKR+AS
- 0656.01 ni-**zhī**dao-bu⁴-zhidào pDE+AKR
- 0686.04 **hā**pūsībǎo-wángcháo AKR+AS
- 0647.08a **sān**-ge-yuè-d-xǐ-le AKR+ASe

Do kategorie „jiné“ jsem zařadil celkem 5 segmentů, z nichž 3 jsou tvořeny akronymickým a sestupným sledem, kdy je mezi těmito sledy proklitikum/enklitikum (0691.09). Objevuje nicméně také kombinace dvou akronymických sledů (0614.01) či kombinace akronymického a sestupného sledu (0653.05).

0691.09 xué-měi-**shù**-d-xuésheng

0614.01 xītelè-bàozheng₄xià

0653.05 mǐnzu-jǐěfàng-yùndong

3.2.6 Sedmi- a víceslabičné segmenty

Data v této kapitole jsem se rozhodl sjednotit, neboť se z víceslabičných segmentů se v mém vzorku vyskytuje pouze jeden segment o devíti slabikách, ostatní segmenty jsou sedmislabičné.

Počet iktů	AČ	RČ
2 ikty	7	36,84 %
3 ikty	10	52,63 %
4 ikty	2	10,53 %

Tabulka 18: Ikty v sedmi- a víceslabičných segmentech

Tabulka 18 ukazuje, že nejvíce zastoupeny jsou segmenty trojiktové a po nich dvouiktové. Vyskytují se zde i segmenty se čtyřmi ikty, z toho je jeden právě devítislabičný.

V tabulce 19 vidíme, že dvouiktové segmenty jsou zejména tvořeny buď akronymickým rytmem, ke kterému se pojí příklonky a předklonka, či ryze descendentním rytmem (0627.07), kde může být případně před prvním sestupným sledem předklonka (0604.06).

0627.07 wǒ-mei-**fáng**bei-d-shihour

0604.06 zai-**jiù**-shèhui-d-shi²hour

U trojiktových segmentů se nejvíce objevují tři za sebou jdoucí descendentní sledy (kdy první z nich má případně předklonku), nebo různé kombinace akronymické povahy, u kterých dochází k nejrůznějším variacím spojení akronymického sledu s ascendentním či descendentním sledem za doprovodu předklonek a příklonek. Jak u dvouiktových, tak u trojiktových segmentů je zastoupení akronymického a descendentního rytmického sledu procentuálně stejné.

Čtyřiktové segmenty jsou tvořeny dvěma sestupnými sledy předcházejícími sled akronymický (0621.26a), ke kterému se v případě devítislabičného segmentu navíc pojí enklitikum (0634.11).

0621.26a nóngye-shēngchan-hézuo-**shè**

0634.11 chénzui-zai-gèren-xìngfuli³-le

Počet iktů	Rytmus	AČ	RČ
2 ikty	AKReee	1	5,26 %
	pAKRee	1	5,26 %
	DE+DE	2	10,53 %
	pDE+DE	1	5,26 %
	jiné	2	10,53 %
		7	36,84 %
3 ikty	DE+DE+DE	3	15,79 %
	pDE+DE+DE	1	5,26 %
	DE+AKRe	1	5,26 %
	pAKR+ASe	1	5,26 %
	DE+DE+ASe	1	5,26 %
	AS+e/p+AKR	1	5,26 %
	jiné	2	10,53 %
		10	52,63 %
4 ikty	DE+DE+AKR	1	5,26 %
	DE+DE+AKRe	1	5,26 %
		2	10,53 %

Tabulka 19: Rytmičké členění sedmi- a víceslabičných segmentů

Níže uvádím příklady méně obvyklých kombinací sledů u sedmislabičných segmentů, které jsou vyobrazeny v tabulce 19.

2 ikty:

- 0657.07 shi-cong₂-rénmin-rì**bào**shang AS+AKRe
- 0662.03 yǎng-dao-guò-**nián**-d-shihour AKReee
- 0656.05 dao-xīboli**yǎ**-qu-le. pAKRee
- 0667.05a ta-bān-**shí**tou-d-shi²hour AS+DE+DE

3 ikty:

- 0609.05 jiu⁴-yao-guànchuan-quán-**guó**-le DE+AKRe
- 0605.02 shi-xué-diàn**jī**-gōngchéng-d pAKR+ASe
- 0616.07 jiékesīluofákè-d DE+DE+ASe
- 0625.07 dòngshǒu-lai-bùzhi-huìchǎng AS+e/p+AKR
- 0644.02 jiu⁴-shi-dǎ-hǔ-d-yīngxióng₂ AKR+e/p+DE
- 0684.06 shi-zhù-dānmài-d-**gōng**shǐ pAKR+e/p+DE

3.2.7 Shrnutí rytmického členění segmentů

Celkové zastoupení rytmů			
Akronymie	Dvouiktová	745	23,76 %
	tří a více iktová	55	1,75 %
Descendence	jeden sled (iktus)	1205	38,42 %
	dva a více sledů	271	8,64 %
Ascendence	jeden sled	672	21,43 %
	dva sledy	29	0,92 %
Jiné	jednoslabičné	92	2,93 %
	Jiné	67	2,14 %

Tabulka 20: Celkové rytmické členění segmentů

Celkové zastoupení rytmů v segmentech mé analýzy je shrnuto v tabulce 20. Nejvíce zastoupeným rytmem je descendence (zejména jakožto jeden sestupný sled), která tvoří celkem 47,07 % celku. K velmi podobné hodnotě své analýze došla i T. Slaměnková, u které tvoří descendence 49 % celku.⁹⁷ S menším rozdílem mezi sebou jsou zastoupeny akronymie (celkem z 25,51 %) a ascendence (z 22,35 %). Descendence se, stejně jako je tomu i u ascendence, objevuje primárně ve formě jednoho sledu, což je zapříčiněno hojným zastoupením dvouslabičných segmentů, u kterých sestupný sled dominuje.⁹⁸ Do kategorie „Jiné“ jsem zařadil jednoslabičné segmenty, u kterých nelze určit rytmus a také segmenty s neobvyklými sledy.

3.3 Rytmické členění kól

V mém vzorku se vyskytuje celkem 1548 kól. Na základě sledů, které se v nich nacházejí, jsem vymezil celkem 4 kategorie, dle kterých lze jednotlivá kóla uspořádat. Do kategorie A patří kóla, jež jsou tvořena jedním sledem. Tento druh je zastoupen z 16,93 %. Pod kategorií B spadají ta kóla, která mají více sledů, avšak nevyskytují se v nich dvě arze vedle sebe. S výskytem 56,72 % z celku se jedná o nejpočetnější kategorii. Do kategorie C řadím vícesledová kóla, u nichž dochází k bezprostřednímu sousedství arzí. To vyznačuji znaménkem „+“, které umísťuji mezi dané dvě arze. Výskyt takových kól je 16,02 %. Nejméně početná kategorie D se sestává z těch kól, která obsahují atónickou slabiku, díky níž nedochází k bezprostřednímu sousedství arzí.

⁹⁷ SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. Rytmické členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1–50). s. 76.

⁹⁸ Tamtéž, s. 75.

Rytmické členění kól		
kategorie	AČ	RČ
kategorie A	262	16,93 %
kategorie B	878	56,72 %
kategorie C	248	16,02 %
kategorie D	160	10,34 %

Tabulka 21: Rytmické členění kól

Při pojednávání o jednotlivých kategoriích budu u příkladů uvádět také jejich značení, kterého využívám po vzoru O. Švarného⁹⁹ s tím rozdílem, že pro předklonku/příklonku nevyžívám tečku, nýbrž symbol pro stupeň:

°	předklonka či příklonka
\	descendentní sled
° \	descendentní sled s předklonkou
/	ascendentní sled
/ °	ascendentní sled s příklonkou
	lichá iktová slabika
\ /	akronymická struktura tvořená sestupným a vzestupným sledem
∇	trojslabičný akronymický sled

3.3.1 Kategorie A – jednosledová kóla

V mé analýze je celkem 262 kól s pouze jedním sledem. Ten může být buď descendentní, ascendentní nebo tříslabičný akronymický. Kóla s jedním sledem se v mém vzorku většinou sestávají ze tří až čtyř slabik, kóla o pěti slabikách se objevují jen zřídka. Objevují se zde i kóla tvořená pouze jednou (lichou iktovou) slabikou. Ke sledům se také připojují předklonky či příklonky. U číslování následujících příkladů používám navíc písmeno „k“ s patřičnou číslicí k označení pořadí kóla ve větě. To znamená, že například třetí kólon věty 0618.03 ponese označení 0618.03-k3. Pokud kólon není označen, znamená to, že věta je tvořena jen jedním kólem.

0617.02-k1		niú,
0601.05-k1	∇	jiěfangjūn,

⁹⁹ ŠVARNÝ, Oldřich. *Hovorová čínština v příkladech*. 3. s. 48.

0640.06-k3	°∇°	ni- yòu -nòngzāng-le.
0641.11-k1	/	ni-zhǎo- shéi ?
0654.22a	/°°	ta-dà jiě -qu-le.
0670.16a-k1	°\	ta-jīntian ₁ ,

Kategorie	Rytmus	AČ	RČ
Kategorie A	AS	86	5,56 %
	AKR	89	5,75 %
	DE	73	4,72 %
	lichá	14	0,90 %
		262	16,93 %

Tabulka 22: Rytmické členění jednosledových kól

Jednotlivé rytmy v kólech kategorie A jsou zastoupeny poměrně rovnoměrně. Necelé procento tvoří kóla sestávající se z lichých slabik, takových případů se vyskytuje celkem 14.

3.3.2 Kategorie B – vícesledová kóla bez sousedství arzí

Kategorie	Rytmus	AČ	RČ
Kategorie B	AKR	553	35,72 %
	více DE	241	15,57 %
	více AS	43	2,78 %
	jiné	41	2,65 %
		878	56,72 %

Tabulka 23: Rytmické členění vícesledových kól bez sousedství arzí

Pod kategorií B v mém vzorku spadá celkem 878 kól, a jedná se tedy o nejpočetnější druh. Jak vidíme v tabulce 23, nejvíce zastoupeným rytmem je u tohoto typů kól akronymie. Akronymický rytmus může být tvořen například kombinací jednoho sestupného a jednoho vzestupného sledu, jako je tomu v příkladu 0614.03. Tyto sledy se mohou opakovat, tzn. před vzestupný sled může přecházet několik sledů (0638.04a). To platí i u struktur, ve kterých se vyskytují předklonky a předklonky (0663.15). Vzestupný sled, který následuje za sledem sestupným, se může rovněž opakovat (0641.15 a 0677.06-k3). V mém vzorku se vyskytují i taková kóla, u kterých dochází k opakování descendentního a ascendentního sledu zároveň (0665.13 a 0658.05). Akronymický rytmus mají také kóla, která se sestávají z liché slabiky na začátku, za kterou následuje sestupný sled (0681.05a-k2 a 0602.02-k1).

- 0614.03 \ / xiàn zai-d-zhèngfǔ,
- 0638.04a \ \ \ \ / zhè-pian-wénzhang ke³yi-fēncheng sǎn-
duàn-r-lai-jiǎng.
- 0663.15 \ ° \ \ \ / ° ° nǐmen dui-zhe⁴-ge chǔli-bànfǎ mǎn zú-le-
ma?
- 0641.15 \ \ \ / zhè-shi yi-benr³ pǔ tōng-d-shū.
- 0677.06-k3 ° \ / ° / ° zhe-bú-shi gōngkāi-d xiang-qí tā-chǎng
xuānzhàn-ma?
- 0665.13 \ ° \ / ° ° shēngchan₃ ti-gāo-dao-zhàn qián-d
shuǐpíng-le.
- 0658.05 \ \ \ \ / zhǔren lìkè-zǎile yi⁴-zhi-yáng gāo dài-
kè.
- 0681.05a-k2 | / liǎnr tài-qiǎn,
- 0602.02-k1 | / ° ° xiū shuǐkù-d-shihour,

O zhruba polovinu méně je v kategorii A zastoupen rytmus descendentní, a to z 15,57 %. Ten je tvořen dvěma a více sledy. V mém vzorku se po sobě opakuje maximálně 6 sestupných sledů (0674.03). Těmto sledům může (0650.04-k1) a nemusí (0695.05) předcházet proklitikum.

- 0674.03 ° \ \ \ ° \ \ \ ni-shì-bu-shi ke³yi tì-wo ba-zhè-ge-
kòu z féngshang?
- 0650.04-k1 \ \ ° \ ° \ \ zhè-pian-wénzhang ta-hěn-zǎo jiu-kāishi
xiě-le,
- 0695.05 \ \ \ \ shéi-neng zhǐ-gei-wo³men zhèngque-d-
dàolu?

Opakující se ascendentní sledy jsou oproti tomu zastoupeny jen v malém množství. V mém vzorku se objevují až tři po sobě jdoucí ascendentní sledy (0673.05-k1). K těm se může (0690.06-k2, 0652.03a-k2) a nemusí (0685.01-k1) pojit enklitikum.

- 0673.05-k1 \ \ \ / yi-jiā-rén chuān-yī-chī-fàn,
- 0690.06-k2 / ° / zhàn-hòu-d jǐng xiàng.

0652.03a-k2 //° jiǎnyuè jiu-kāishǐ-le.

0685.01-k1 // ta-bìngshì hen-**zhòng**,

Rytmus zbývajících 41 kól (tj. 2,65 %) byl rozmanitý, a proto tato kóla zařazují do podkategorie „Jiné“. Jedná se primárně o kóla, kde se rytmy různě střídají. Mezi nejméně komplexní případy v této podkategorii patří kóla, kde je sestupný rytmus předcházen rytmem vzestupným (0670.04, 0604.03-k3). Na první pohled se může zdát, že tyto příklady patří do kategorie C, kam zařazují kóla, kde dochází ke střetu arzí. V uvedených příkladech však navzdory povaze sledů iktovou slabiku předchází theze, tedy slabika neiktová. Z toho důvodu kóla s takovým rytmem nelze zařadit do kategorie C. Dále se zde objevují případy, kdy dochází k nejruznějšímu střídání vzestupného sledu se sestupným (0656.07a, 0625.11-k2, 0666.03, 0616.02).

0670.04 /\ ta-méi-**yòu**shǒu.

0604.03-k3 /\ ni-dǎ-**jiǔ**-qu-ba.

0656.07a //\\V ta-zǔ**fù** zai-mǎnqīng-shi₂dai chōnggo-**jūn**.

0625.11-k2 °\\\\V hai-méi-you gōng**kāi**-xuānbu zhè-jian-shì.

0666.03 °\\\\//\\ ni-shǒuli₃ dīliuzh yi-dà-dūlu **shén**me-dōngxi?

0616.02 \\//\\// wǒ-bu-zhi₁dào ta-cóng-**nǎr**-xuélai-d yi²-tao-kǒujì.

3.3.3 Kategorie C – Vícesledová kóla s bezprostředním sousedství arzí

Do kategorie C uvádím ta vícesledová kóla, ve kterých dochází k alespoň jednomu bezprostřednímu sousedství dvou iktových slabik. Tento typ kól tvoří celkem 16,02 % z celku, a je tedy zastoupen podobně jako kategorie A.

Kategorie	Rytmus	AČ	RČ
Kategorie C	AKR+DE	44	2,84 %
	AS+AKR	58	3,75 %
	AKR+lichá	1	0,06 %
	více AKR	62	4,01 %
	AS+DE	38	2,45 %
	více AS	2	0,13 %
	lichá+AKR	24	1,55 %
	lichá+DE	6	0,39 %
	Jiné	13	0,84 %
		248	16,02 %

Tabulka 24: Rytmické členění vícesledových kól s bezprostředním sousedstvím arzí

Z tabulky 24 vidíme, do jaké míry byly zastoupeny jednotlivé rytmičné struktury. V nejvíce (konkrétně v 62 z 248) případech dochází v mém vzorku k sousedství arzí u dvou po sobě jdoucích akronymií. Ty jsou tvořeny nejrůznějšími variantami. Poměrně často se objevuje kombinace dvou tříslabičných akronymií (0660.03-k2) či kombinace trojslabičné akronymie, která následuje za sestupným a vzestupným sledem (0599.07-k2, 0681.07-k2), nebo tyto sledy předchází (0608.02-k1). U druhé zmíněné kombinace často docházelo i k opakování jednotlivých sledů, zejména toho sestupného (0648.01a-k3, 0681.04). K opakování sledů, tentokrát však nikoliv za přítomnosti trojslabičné akronymie, dochází i v dalších případech (0634.18-k2, 0654.13-k3). K netradiční kombinaci dochází i v příkladu 0675.02a-k2, kdy se arze trojslabičné akronymie setkává s lichou (iktovou) slabikou, za kterou následuje jeden vzestupný sled, a vzniká tak kombinace dvou akronymických struktur. K povahově podobnému úkazu dochází i v příkladu 0679.15-k3.

0660.03-k2 V+V **bàn**buliǎo shen²me-shìr.

0599.07-k2 \/+V nǐmen-ke-děi **shěng**zh-yòng.

0681.07-k2 \/+V^o jiào-wō ba-liǎn fàng-zai-**nǎr**-a?

0608.02-k1 V+\ / zhǎo-yi-kuai⁴ gānjīng-shābù,

0648.01a-k3 \ \ /+V jīntian zěnme-lián-**huà** dou¹-bu-shuō?

0681.04 ° \ \ \ /+V zhe-háiz xǐhuan duǒ-zai kèren-beihou⁴
zuò-guǐ **liǎnr**.

0634.18-k2 \ /+ \ / **yì**-nián jiù-wǎng-xià chén-yì-gōngfēn.

0654.13-k3 °\°\°/+\/ jiu-yīnggai he-nánren-yí-**yàng**-d cānjiā
xuéxi-he-gōngzuò.

0675.02a-k2 V+|/ lián-yi-tiao² **fèngr** dou-méi-yǒu.

0679.15-k3 \ |+\/° zěnme **yòu** gāi-wo₃-zhībān-ne?

V celkem 44 případech dochází k sousedství iktové slabiky akronymické struktury a arze za ní následujícího segmentu descendentní povahy (0686.07a-k3). Sestupných sledů může v tomto případě následovat několik (0632.15-k1). Jen nepatrně více jsou zastoupeny kombinace ascendentního sledu a akronymické struktury (0654.07-k1), kdy se opět setkávají arze dvou segmentů. I v tomto případě může docházet k opakování sledů vedle akronymické struktury (0646.03a).

0686.07a-k3 °V+\ wo-dōu-bu-biàn **fāng**xiang-le.

0632.15-k1 V+\ \ \ \ zhè-feng-xìn yao⁴shi-jīntian **hái**-bu-
jìchuqu,

0654.07-k1 /+\/ tuánzhǎng sīle-yìhòu,

0646.03a /°/+ \ \ / lǔxùn-d xiǎoshuōr hěn-bu-**róng**yì yìhǎo.

K sousedství arzí dochází v 38 případech i v kombinacích, kdy vzestupný sled předchází sestupný (0621.18a-k2), přičemž oba z těchto sledů se mohou opakovat (0674.04a).

0621.18a-k2 /+\ bu-chī **cài**-ya?

0674.04a //+\ \ °\ ta-kào gei-ren² féngbu-**yī**shang guò-rìz.

Velmi odlišně zastoupeny jsou kombinace lichých slabik a akronymie. Zatímco pouze v jednom případě dochází k tomu, že lichá slabika následuje akronymickou strukturu (0613.03-k2), celkem ve 24 kólech ji předchází (0654.17a-k2). Za lichou slabikou se v celkem 6 případech objevuje jeden (0611.02-k1) nebo více sestupných sledů (0607.09-k2). Ve dvou případech se před lichou slabikou objevuje sled vzestupný (0633.02a).

0613.03-k2 V+| **sān**-ge-ren² chī,

0654.17a-k2 |+\|/ zhè wǒ-ke₃-bu-huì.

0611.02-k1 |+\ rén quán-le,

0607.09-k2 |+\|\|\| dào yǐjing jiāohuile liǎng-ge-túdi-le.

0633.02a /+| ta-ài huār.

Do podkategorie „jiné“ zařazují kóla, kde dochází k sousedství arží u neobvyklých kombinací sledů (0680.02-k1, 0609.04-k2). Takových případů je však pouze 13. U některých segmentů v této podkategorii dochází k vícero sousedstvím iktových slabik (0678.02-k1, 0621.05-k1).

0680.02-k1 /+v°\ hǎiguān jiǎnchawan²le-xíngli,

0609.04-k2 /\|/+|\| jiu-dei₃-zūnshou wo³men-dǎngnèi tiě-d-
jìlǚ.

0678.02-k1 /+|\|/+|\| tīng-shuō ta¹-shi-yi-wei⁴ bóshi,

0621.05-k1 \|v+|+|\| háiz zhè-ji-tiān lǎo gān késou,

3.3.4 Kategorie D – Vícesledová kóla s vloženou atónickou slabikou, která zabraňuje sousedství arží

Do kategorie D řadím ta kóla, která obsahují atónickou slabiku, jenž brání bezprostřednímu sousedství dvou arží. Jedná se o nejméně početný typ, který je zastoupen z 10,34 %.

Kategorie	Rytmus	AČ	RČ
Kategorie D	AKR+DE	51	3,29 %
	AS+AKR	23	1,49 %
	AKR+lichá	1	0,06 %
	lichá+DE	4	0,26 %
	AS+DE	23	1,49 %
	lichá+AKR	2	0,13 %
	více AKR	36	2,33 %
	Jiné	20	1,29 %
		160	10,34 %

Tabulka 25: Rytmičké členění vícesledových kól se at. slabikou bránící sousedství arží

Jak můžeme vidět v tabulce 25, celkem v 51 případech ze 161 se atónická slabika brání kontaktu dvou arzí vyskytuje v rytmických kombinacích akronymie a descendance. Tato slabika se může buď pojit na akronymickou (0662.07-k1) nebo descendentní (0640.02-k1) strukturu. Podobně tomu je i u kombinace ascendance a akronymie, kdy kontaktu brání buď jedna či více atónických slabik následujících za ascendentním sledem (0695.04-k1) nebo předklonka akronymické struktury (0652.02-k2).

0662.07-k1	\ / ° \	mínzu-xué yuàn -d rènwu,
0640.02-k1	° \ / ° \	wǒ-zhè-zhī gāngbǐ shì- xīn -d,
0695.04-k1	/ ° ° \ /	chēzhànshàng-d dàzhōng-shízhēn,
0652.02-k2	/ ° \ /	měi- tiān ba-zìjì-d-pào,

Ve 36 případech dochází k výskytu takové atónické slabiky i u opakující se akronymie (0647.05-k2). U příkladu 0662.03-k2 celkem 4 atónických slabik, které brání kontaktu dvou arzí, z toho první 3 slabiky patří k prvnímu sledu, zbylá jedna se pojí k druhému akronymickému sledu.

0647.05-k2	v ° v °	chà -yī-diǎnr jiù- liú -zài-nàr-le.
0662.03-k2	\ / ° ° ° v °	yǎng-dào-guò- nián -d-shíhour jiù-kěyì-zǎi-le.

O něco méně početnou podkategorii tvoří kombinace alespoň jednoho vzestupného a alespoň jednoho sestupného sledu, mezi které je atónická slabika zasazena (0621.10a-k1). Takových případů je v mém vzorku celkem 23.

0621.10a-k1	/ ° \	zhǔ-fàn bu-xiǎoxīn,
-------------	-------	---------------------

Případů, kdy díky atónické slabice nedochází ke kontaktu liché iktové slabiky s jinou iktovou slabikou, je v mé analýze pouze 7. V příkladu 0619.01a-k1 nedochází ke kontaktu druhé iktové slabiky trojslabičného akronymického sledu a liché iktové slabiky, která stojí hned za akronymickou strukturou. Podobně tomu je v příkladech 0683.07a-k2 a 0654.04), kdy atónické slabiky na bezprostředně následujícím descendentním sledu brání kontaktu arzí.

0619.01a-k1	° v °	ta- fén -pángbiānr-d cǎo,
0683.07a-k2	° \	tāng dou-liáng-le.
0654.04	° \ v °	zhè ke-jiěle wò ³ -d-qì-le.

Do podkategorie „jiné“, stejně jako tomu je v předchozích případech, řadím kóla s neobvyklými kombinacemi sledů (např. 0671.09a), u kterých se rovněž objevuje atónická slabika bránící sousedství dvou iktových slabik V příkladu 0607.09-k1 se dokonce vyskytují 2 atónické slabiky, které brání styku arzí na dvou různých místech.

0671.09a \v°\|\ | mǔqin **méi**-you-bèi gei-ta¹-d-háiz gài.

0607.09-k1 /°v°\ ta-xué kai-tuōlajī cai-**yi**-nián,

3.3.5 Shrnutí rytmického členění kól

Kategorie	Rytmus	AČ	RČ
Kategorie A	AS	86	5,56 %
	AKR	89	5,75 %
	DE	73	4,72 %
	lichá	14	0,90 %
		262	16,93 %
Kategorie B	AKR	553	35,72 %
	více DE	241	15,57 %
	více AS	43	2,78 %
	jiné	41	2,65 %
		878	56,72 %
Kategorie C	AKR+DE	44	2,84 %
	AS+AKR	58	3,75 %
	AKR+lichá	1	0,06 %
	více AKR	62	4,01 %
	AS+DE	38	2,45 %
	AS+lichá	2	0,13 %
	lichá+AKR	24	1,55 %
	lichá+DE	6	0,39 %
	jiné	13	0,84 %
		248	16,02 %
	Kategorie D	AKR+DE	51
AS+AKR		23	1,49 %
AKR+lichá		1	0,06 %
lichá+DE		4	0,26 %
AS+DE		23	1,49 %
lichá+AKR		2	0,13 %
více AKR		36	2,33 %
jiné		20	1,29 %
		160	10,34 %
	1548	100,00 %	

Tabulka 26: Shrnutí rytmického členění kól

V mém korpusu čítajícím celkem 1548 kól převažuje akronymický rytmus, který se objevuje v celkem 944 případech (tj. 60,98 %). Ten se převážně nachází u kól, kde nedochází k sousedství iktových slabik a je zde tvořen sestupnými a vzestupnými sledy, které se mohou opakovat (celkem v 35,72 % případů), v 5,75 % případů se vyskytuje v kólech tvořených jedním sledem. V menší míře dochází rovněž ke kombinaci akronymie s descendencí, ascencí či lichými slabikami. Přitom však dochází buď k bezprostřednímu kontaktu dvou iktových slabik (v 12,21 % případů), nebo je tomuto kontaktu zabráněno vložením atónickou slabiku (v 7,30 % případů). V mé analýze tudíž převažuje zejména akronymie, stejně jako tomu je i v analýze T. Slaměňíkové.¹⁰⁰ Oproti ascenci, která se objevuje jen zhruba v desetině kól (nejvíce u jednosledových kól), je descence zastoupena o něco více (zhruba kolem 20,93 %). Ta se navíc nejvíce objevuje u kól kategorie B, kdy dochází k opakování jednotlivých sledů, zde je zastoupena z 15,57 %.

V rámci své analýzy jsem identifikoval celkem 3844 sledů, po vydělení tohoto čísla počtem kól zjistíme, že jeden kól je průměrně tvoří 2,48 sledů, což je číslo podobné tomu v analýze T. Slaměňíkové.¹⁰¹

V kategorii A o pouhé 3 kóla převažuje akronymický rytmus, za ním následuje rytmus ascendentní. V kategorii B dominuje akronymický rytmus, o více než polovinu je pak zastoupen rytmus descendentní. V kategorii C převažuje akronymie tvořená vícero akronymickými strukturami, o něco méně se pak objevuje v kombinaci s ascendentním sledem. V kategorii D je pak akronymický rytmus zejména kombinován se sestupným.

Dominantním rytmem v mé analýze je akronymie, která se objevuje ve dvou třetinách případů. Poměr ascence a descence je v mém vzorku 1:2. V závěru jsem tedy došel k podobným výsledkům jako T. Slaměňíková a O. Švarný, u kterých měla akronymie největší podíl, zatímco ascence se vyskytovala nejméně.

4 Závěr

Primárním cílem této diplomové práce byla analýza korpusu o celkové velikosti 814 vět, které jsem čerpal z hesel 598-695 druhého dílu *Učebního slovníku jazyka čínského*. Jako teoretický podklad, který mi pomohl pochopit, jak celý prozodický systém funguje a jak analýzu správně provést, mi sloužil třetí díl *Hovorové čínštiny v příkladech*.

¹⁰⁰ SLAMĚŇÍKOVÁ, Tereza. Rytmičké členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1–50). s. 81.

¹⁰¹ SLAMĚŇÍKOVÁ, Tereza. Rytmičké členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1–50). s. 77.

V teoretické části jsem se nejprve soustředil na samotnou prozodickou transkripci. Zde jsem se rovněž na praktickém příkladu snažil zdůraznit fakt, že jsou tóny sice v čínštině podstatné (byť často nedochází k jejich realizaci – 32,41 % slabik v mém korpusu je atónických) zejména k určení lexikálních významů, ovšem bez dalších suprasegmentálních vlastností by se tento jazyk neobešel. Následně jsem se zaměřil na tvorbu Oldřicha Švarného, který prozodickou transkripci vypracoval. Pokusil jsem se popsat některá jeho významná díla, kdy největším z nich je nepochybně *Učební slovník jazyka čínského*. Tento slovník jsem popsal v rámci jeho makro- i mikrostruktury. Dále jsem se soustředil na současný prozodický výzkum v zahraničí a tuzemsku, kde jsem zejména představil některé koncepty, které mi přijdou zajímavé a do budoucna by si zasloužily větší pozornost. V předposlední fázi teoretické části jsem se soustředil na samotnou teorii Oldřicha Švarného obsaženou ve třetím díle *Hovorové čínštiny v příkladech*, neboť s jednotlivými pojmy, byť jsem některé zběžně použil již předtím, ve velké míře pracuji v praktické části této práce. Nakonec jsem popsal svou metodologii, ve které uvádím, že jedním neméně důležitých z výstupů této práce je digitalizace *Učebního slovníku jazyka čínského*, což dopomůže k tomu, že bude pro budoucí generace sinologů opět o něco přístupnější.

V praktické části jsem nejprve provedl analýzu lineárního členění jednotlivých vět. To znamená, že jsem tyto věty rozdělil na celkem 1548 kól, 3136 segmentů a 9592 slabik. V rámci kól měla nejvyšší četnost ta kóla, která byla tvořena jedním nebo dvěma segmenty. V rovině segmentů převažovaly primárně segmenty dvouslabičné (celkem z 35,55 %) a trojslabičné (z 29,46 %). Takové lineární členění je dost podobné tomu v analýze T. Slaměňkové, ta ve své práci analyzovala prvních 50 hesel *Učebního slovníku jazyka čínského*. V mém vzorku tedy v tomto ohledu nedochází k odchylce. Za velmi zajímavý považuji výskyt šesti- a víceslabičných segmentů. Zatímco tyto segmenty tvoří v mé analýze (2,97 %) a analýze T. Slaměňkové (2 %) jen malou část, v analýze Elišky Kovářové se vyskytují ze 7,22 %¹⁰². Toto číslo převyšuje hodnoty v obou předchozích analýzách. Důvod pro tento rozdíl může být fakt, který autor zmiňuje v úvodu slovníku, a sice že se mluvčí v průběhu nahrávání postupně uvolňovala. Zatímco má analýza a zejména analýza T. Slaměňkové je prováděna na základě korpusu nacházejícího se v rané části slovníku, Eliška Kovářová analyzuje korpus, který je obsažen v posledním díle slovníku, kdy už mohla být mluvčí značně uvolněnější než

¹⁰² KOVÁŘOVÁ, Eliška. *Prosodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského IV. hesla (1390-1503)*. s. 24.

předtím, čímž docházelo k tvorbě delších segmentů. Po analýze prominence slabik, kdy byly nejvíce zastoupeny slabiky plně tónické iktové, následovalo rytmické členění jednotlivých segmentů, kde jsem obdobně jako T. Slaměnková zaznamenal většinový výskyt descendance u dvou- a trojslabičných segmentů, u segmentů s více slabikami pak převažovala akronymie. Ta může být například tvořena více sestupnými a vzestupnými sledy, nebo kupříkladu kombinací trojslabičné akronymie a vzestupného sledu. Co se iktů týká, nejvíce byly zastoupeny segmenty jednoiktové (s relativní četností 63,90 %), v mém vzorku se v rámci jednoho segmentu objevily až čtyři ikty. Při analýze rytmického členění kól jsem zjistil, že jsou kóla v mém vzorku tvořena zpravidla dvěma nebo třemi sledy. Kóla jsem rozdělil do celkem čtyř kategorií. První kategorii tvořila kóla s jedním sledem, kde je nejvíce zastoupen rytmus akronymický a ascendentní. Do druhé kategorie jsem zařadil kóla vícesledová, kde už s relativní četností 35,72 % převažovala akronymie. Vícesledová kóla, kde docházelo k bezprostřednímu sousedství arzí, jsem zařadil do třetí kategorie, kde převažoval výskyt vícero akronymických sledů. V poslední kategorii se nacházela kóla, kde nedocházelo ke styku arzí díky vložené atónické slabice. U kól tohoto typu převažovala kombinace akronymického sledu, za kterým následoval sled descendentní.

Při své analýze jsem narazil na problematiku slabik, které měly funkční charakteristiku citoslovcí. Konkrétně se jednalo o slabiky, které byly realizovány bez tónu, avšak byly stále arzemi a nesly prominenci zdůrazněné tónické slabiky. V teorii O. Švarného jsem se o této problematice nedočel, a proto si myslím, že by bylo dobré ji do budoucna podrobit většímu výzkumu.

Převedením příkladových vět do elektronické podoby jsem zajistil větší dostupnost *Učebního slovníku jazyka čínského* pro další generace sinologů. Analýzou těchto vět jsem dopomohl k prohloubení dosavadního poznání prozodie čínštiny. Komparací výskytu šesti- a víceslabičných segmentů v mé analýze, analýze T. Slaměnkové a analýze Elišky Kovářové jsem zjistil rozdíl v jejich četnosti, který je zřejmě způsoben tím, že se mluvčí v průběhu nahrávání postupně uvolňovala. Vypracování dalších prozodických analýz tedy nejen dopomůže k dalšímu porozumění v oblasti prozodie čínštiny, ale nabízí také možnost sledovat, jak k tomuto uvolňování se postupně docházelo.

Resumé

The aim of this bachelor thesis was to analyze 814 example sentences found in the second volume of the *Learning Dictionary of Modern Chinese*. Since these sentences had

not been available in electronic form, I had to transcribe them first. Having done that, I proceeded with the analysis based on professor Švarný's theoretical foundation which I also introduce in the theoretical part of this thesis. I divided every single sentence written in Švarný's prosodic transcription into smaller parts labelled as colas and segments (rather known as prosodic phrases and prosodic words in the anglophone environment). Then I proceeded to determine the syllable prominence of every syllable in the corpus. This allowed me to analyze and discover what types of intonation and how many ictuses occurred in the individual segments. Based on that, I was also able to determine the overall type of rhythm of the sentence. I have come to several conclusions. Prosodic phrases are mostly formed by two prosodic words. These prosodic words mostly consist of only two syllables. The falling type of intonation was the most frequent one. That is mostly result of its occurrence in the largest group - two-syllable prosodic words, where the falling intonation is quite frequent. The same type of intonation was also dominant in prosodic words formed by three syllables. The presence of acronymic intonation was mostly found in segments formed by more than three syllables. Its overall occurrence, however, was very similar to the occurrence of the ascending intonation. Having also determined the overall rhythm of the prosodic phrases, I proceeded to distribute them into 4 categories based on the processes occurring in them. The largest category included prosodic phrases carrying the acronymic type of rhythm. Throughout and especially at the end of my analysis, I compared my results with results of the analyses conducted by Tereza Slaměnková and Oldřich Švarný.

Key words: prosodic word, prosodic phrase, Oldřich Švarný, intonation, rhythm, ictus, analysis, Learning Dictionary of Modern Chinese

Seznam zdrojů

ANDRES, Jan. *MENZERATHŮV-ALTMANNŮV ZÁKON* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2019 [cit. 2019-04-30]. Dostupné z:

<https://www.czechency.org/slovník/MENZERATH%C5%AEV-ALTMANN%C5%AEV%20Z%C3%81KON>

KOVÁŘOVÁ, Eliška. *Prosodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského IV. hesla (1390-1503)*. Olomouc, 2017. Bakalářská. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Tereza Slaměnková.

LI, Aijun. *Chinese Prosody and Prosodic Labeling of Spontaneous Speech* [online]. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: <http://sprosig.org/sp2002/pdf/aijun.pdf>

MOTALOVÁ, Tereza a Lenka MATOUŠKOVÁ. *An Application of the Menzerath-Altman Law to Contemporary Written Chinese*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4221-1.

PENG, Shu-hui, Marjorie K. M CHAN, Chiu-yu TSENG, Tsan HUANG, Ok Joo LEE a Mary E. BECKMAN. Towards a Pan-Mandarin System for Prosodic Transcription. *Prosodic Typology* [online]. Oxford University Press, 2005, 2005-01-27, , 230-270 [cit. 2019-04-30]. DOI: 10.1093/acprof:oso/9780199249633.003.0009. ISBN 9780199249633. Dostupné z: <http://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780199249633.001.0001/acprof-9780199249633-chapter-9>

POSPĚCHOVÁ, Zuzana. *Tónové změny v moderní čínštině ze sociolingvistické perspektivy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. ISBN 978-80-244-5072-8.

PROZODICKÉ PROSTŘEDKY [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2019 [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/PROZODICK%C3%89%20PROST%C5%98EDKY>

SKOPALOVÁ, Veronika. *Prosodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 419-503)*. Olomouc, 2017. Bakalářská. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Tereza Slaměnková.

SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. Rytmičké členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1–50). *Dálný východ*. 2016, (2), 62-82. ISSN 1805-1049.

ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Hovorová čínština: úvod do studia hovorové čínštiny*. 2. přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-244-0298-X.

ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Prozodická gramatika čínštiny*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4205-1.

ŠVARNÝ, Oldřich, Čang Ťing-Jü ROTTEROVÁ a Josef BARTŮŠEK, ed. *Úvod do hovorové čínštiny*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1967. Vysokoškolské příručky.

ŠVARNÝ, Oldřich. *Hovorová čínština v příkladech 3*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998. ISBN 80-7067-817-8.

ŠVARNÝ, Oldřich. *Učební slovník jazyka čínského I*. 2. vyd. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0527-X.

TŘÍSKOVÁ, Hana. Prozodická transkripce O. Švarného: čtyři historické verze. *Nový Orient*. 2011, (4), 45-50.

TŘÍSKOVÁ, Hana. *Segmentální struktura čínské slabiky*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2181-4.

TŘÍSKOVÁ, Hana. Za Oldřichem Švarným a jeho prozodickou transkripcí čínštiny. *Nový Orient*. 2011, (3), 40-43.

TWARDZIKOVÁ, Šárka. *Prozodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 247–330)*. Olomouc, 2018. Bakalářská. Univerzita Palackého v Olomouci. Vedoucí práce Tereza Slaměnková.

UHER David. *K otázce učebnic používaných při výuce čínského jazyka na UP v Olomouci (k 85. Narozeninám prof. PhDr. Oldřicha Švarného, CSc.)*. In: Hlavičková Vlasta.

WEI, Dongya, ed. *Hanying cidian: xiudingban suoyinben*. Beijing: Waiyu jiaoxue yu yanjiu chubanshe, 1997. ISBN 7560013252.

Seznam příloh

Přílohy na CD

Příloha 1 – Věty v prozodické transkripci

Příloha 2 – Věty v českém překladu

Příloha 3 – Věty ve znacích

Příloha 4 – Analýza segmentů a kól

Přílohy dokumentu

Příloha č. 1 – Protokol analýzy

Příloha č. 1 – Protokol analýzy

PROTOKOL ANALÝZY			
hesla	0598-0695	počet segmentů:	3136
počet vět:	814	počet sledů:	3844
počet kól:	1548	počet slabik:	9592
PROMINENCE SLABIK zdůrazněně tónické (1350), plně tónické iktové (2691), plně tónické neiktové (1241), oslabeně tónické iktové (303), oslabeně tónické neiktové (898), atónické (3109)			
SEGMENTY jednoslabičné jednoiktové (92) dvouslabičné jednoiktové (1115): AS (427), DE (688) trojslabičné (924): jednoiktové (615): AS (80), ASe (102), DE (128), pDE (305) dvouiktové (309): AKR (309) čtyřslabičné (641): jednoiktové (146): AS (4), ASe (33), ASee (13), DE (19), pDE (55) jiné (22) dvouiktové (495): AS+AS (16), DE+DE (164), AKR (163), AKRe (79), pAKR (73) pětislabičné (271): jednoiktové (32): ASee (6), ASeee (7), DE (3), pDE (7), jiné (9) dvouiktové (210): AS+AS (6), AS+ASe (5), DE+DE (47), pDE+DE (32) AKR (30), AKRe (24), AKRee (6), pAKR (32), pAKRe (13), jiné (15) trojiktové (29): AKR+AS (7), DE+AKR (22) šestislabičné (74): jednoiktové (4): jiné (4) dvouiktové (37): AS+AS (1), AS+ASe (1), DE+DE (1), pDE+DE (13) AKR (1), AKRee (1), AKReee (2), pAKR (5), pAKRe (5), jiné (7) trojiktové (33): DE+DE+DE (7), DE+AS+AS (2), DE+DE+AS (9) pAKR+AS (2), pDE+AKR (4), AKR+AS (2), AKR+ASe (1), jiné (6) sedmi- a víceslabičné (19): dvouiktové (7): AKReee (1), pAKRee (1), DE+DE (2) pDE+DE (1), jiné (2) trojiktové (10): DE+DE+DE (3), pDE+DE+DE (1), DE+AKRe (1) pAKR+ASe (1), DE+DE+ASe (1), AS+e/p+AKR (1), jiné (2) čtyřiktové (2): DE+DE+AKR (1), DE+DE+AKRe (1)			

KÓLA

počet segmentů: jeden (392), dva (784), tři (322), čtyři (41), pět (8), šest (1)

tvořena jednou slabikou (14)

tvořena jedním sledem (262): AS (86), AKR (89), DE (73)

tvořena dvěma a více sledy (1286):

- a) bez sousedství arzí (878):
AKR (553), opakující se DE (241), opakující se AS 43), jiné (41)
- b) sousedství arzí (248; rozděleno podle místa, kde dochází ke kontaktu, AS i DE se mohou opakovat): AKR+DE (44), AS+AKR (58), AKR+lichá iktová slabika (1), opakující se AKR (62)
AS+DE (38), AS+lichá iktová slabika (2), lichá iktová slabika+AKR (24),
lichá iktová slabika+DE (6), jiné (13)
- c) atónická slabika mezi dvěma arzemi (160): odděluje AKR+DE (51), AS+AKR (23)
AKR+lichou iktovou slabiku (1), lichou iktovou slabiku+DE (4), AS+DE (23),
lichou iktovou slabiku+AKR (2), opakující se AKR (36), jiné (20)

Použité zkratky:

AKR = akronymická struktura; AS = ascendentní sled; DE = descendentní sled;

p = předklonka; e = příklonka